МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРВШ, ВIАШАГУКХЕТАI

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 37 (2558) | КIиранди, 7 май, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕЙ ЛОАРХIАМЕГIА ДОЛА ДЕКХАР

Хургйолча ССКП XXII съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь ССКП ЦК январски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра хьинаре къахьегаш ба укх деношка вай республика юрта боахама къахьегамхой. Тайп-тайпарча моттигашкара кхоамаш ду керда толамаш даьхад, керда маяк лотаеннай, яхаш. Толамца чакхдоахаш латт семилетка кхоалагIча шера бIаьстан кхашкара балхаш а.

Иштта шерра вай къахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхье кхетамца дакъа лоацаш хила еза республика культпросветучрежденеш. Цар сийлен декхар да январски Пленумо белгалдаькхача бесса хIанз Iитма карагIдаьннар шерра юкъе доаладеш ца хилча юртбоахам дегIабоалабе йиш хургйоацилга дика кхета а деш, шоай болх вIаштIехьбаькка. Тоъам бац цхьан саго, цхьан коллективо доккхий толамаш даьхад, аьнна. Хьалха латтарашца нийсбала беза берригаш а.

Из гIулакх дика кхета а деш шоай болх кхетамца вIаштIехьбаькка дуккха культпросветучрежденеш я республике. Сакъердаме яр Ачхой-Мартановски районерча Алхан-Юртовски клубе хинна сайре. Совхозо тIаийца декхараш, серпуховцай болам бувцаш къамаьлаш дир юрта боахама специалисташа. Клубе кийчъяь яр январски Пленума решенеш ювцаш йола стенд. Дукха пайдане къамаьлаш дир гулбеннараша. Свинаркa Филимоновас чIоагIа раьза а йолаш тIаийцар серпуховцай болам. Цо дош делар кънонча свинаркашта Греченконеи, Федосееванеи ший балха говзал дIа а йовзийташ уж хьалха баргболаш новкъостал це, аьнна. «Красноармейский» яхача совхозерча доярка Хатуевас дош делар тIехьайисача дояркана Сербиевана новкъостал де.

Говза лелабу шоай болх Сунженски района Карабулакерча клуба болхлоша а. Цига хул тайптайпарча темаех йола сайренаш. Шерра дIайовзийт дикагIбарий опыт. Каст-каста вIашагIккет хьалха латтача дояркашца, хьажкIаш лелаеранца, механизаторашца, иштта кхыболча а болхлошца. Къаьстта дика леладу клуба болхлоша кхахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхьа итогаш яра гIулакх.

ХIанз мамогга кхашкара балхаш деш боахкача механизаторий хьашташ бокъонца Iалашдара чIоагIа лоархIаме да кердадар юкъе а кхувлаш культпросветучрежденей болх вIаштIехьбаккхар. Цудухьа республика культура Щеношкен клубашкеи укх бIаьсти вIашагIъеллай 70 агитхудожественни бригада, хIаьта царех цхьаяраш театрализованни а я. Дика болх беш я Шелковской районе культура Щен театрализованни агитбригада. Цу бригаде дажа лоацаш 15 саг ва. БIаьсти жа дахкача хана агитбригада дуккхаза хиннай № 6 йолча совхоза эггара гаьнагIа йолча моттигашкарча жа Iуй болча.

Сакъердаме репертуар вIашагIъеллай Наурски районерча Калиновски культура Щен агитбригада коллективо. Къаьстта дукха еза наха «телевизор» яха магнитофона тIа дIаяздаь къамаьлаш долаш йола номер. Агитбригадо дувц колхоза дикагIа болча болхлоех, белгалдоах балха юкъера кхоачамбоацараш.

Иштта дика болх беш агитбригадаш а йолаш культпросветучрежденеш кхы а я вай республике. Цхьабакъда, из бехктоккаме гIулакх ледара латт цхьайолча моттигашка. ХIанз а шоай декхар дика кхетадаьдац Урус-Мартановски, Грозненски, Первомайски, иштта кхыйолча а районий культпросветучрежденей болхлоша. Бокъонца, вахарца бувзам болаш, юрта боахама къахьегамхоша тIаийца доккхий декхараш кхоачашдара дика новкъостал лоаттадеш вIаштIехьбаькка цар шоай болх. Первомайски районе кхашка хIанз а хилац агитбригадаш, хIаьта цигарча цхьайолча колхозий клубашка дикагIбарий опыт дIа-юха йовзийташ цхьаккха сайре а хиннаяц.

Шаьла районе культура Щен агитбригада а геттара кIезига хул кхашка. Сунженски районе болх беш шиъ мара агитбригада яц. Хьалха болх беш хинна Нестеровски культура Щен агитбригада хIанз эггара кхашкара балхаш сихденнача хана болх беш яц.

Из гIулакх кхы дIахо ла мегаргдолаш даш. Шоашта хьалхашка латта сийлен декхараш кхоачашде еррига торонаш оарцагIъяха еза культура учрежденей болхлоша. ХIара клубе, хIара культура ЦIагIа хила еза агитбригадаш. Моттигерча темаех, ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъярах, ССКП XXII съезда сийна яхье баьннача къахьегамхоша тIаийца декхараш мишта кхоачашду дувцаш хила еза агитбригадай репертуар. ДикагIбарий опыт дIа-юха йовзийташ йола сайренаш дуккхагIа вIаштIехьъяха еза, кхетамца лелае еза гойтара агитаци. ХIара клуберча библиотеке хила деза юрта боахама специалисташта эшаш дола литература. ЛуккагIчарна карагIдаьннар массанена дIадовзийташ, цхьан саго дIадоладаь сий дола гIулакх массане хьаллоацардолаш вIаштIехьбаккха беза болх. Цхьаболча культура учрежденей болхлошта хет нах хьатул а баь дикагIа йола опыт дIайовзийтача шоаш гIулакх чакхдаькхача санна. Цунах тоъам бе мегаргбац. Керттерадар да дIайовзийтача опытах пайда эцаргболаш гIулакх вIаштIехьбаккхар. ХIара клуба, культура Щен болхло кхетадеш хила веза ССКП ЦК январски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра къахьегамхошта цахаддаш новкъостал лоаттадеш, хьатха латтача маякашца берригаш а нийслургболаш болх вIаштIехьбаккха безилга.

Культпросветучрежденешта эшаш дола новкъостал а лоаттадеш цахаддаш цар балхага хьожаш хила еза районий культура отделаш, культура Министерство.

Новкъост Н. С. Хрущев Армене вар

ЕРЕВАН, 5 май. (ТАСС). Армене Советски Iаьдал этта а Армене Коммунистически парти вIашагIъелла а 40 шу дизар дездеча дакъа лацар духьа тахан укхаза вера ССКП ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев.

Аэродроме новкъоста Н. С. Хрущева накъа баьхка бар Коммунистически партеи правительствеи Армянски ССР кулгалхой, цIей дездеча яьхкача лоалахарча союзни республикайй делегацешта керте латтараш, къахьегамхой викалаш.

Аэродромера хьалвоагIача новкъа а городе а гIад а баха новкъостага Н. С. Хрущевга моаршалаш хетташ бар эзараш къахьегамхой.

МОСКВЕРЧА КЕПАЙОАЗОН БОЛХЛОЙ СОБРАНИ

МОСКВА. 5 май. (ТАСС). Москверча общественносто чIоагIа белгалдаькхар кепайоазон Ди.

Тахан союзий Щен Колонни зале баьхкаб столица газетий, журналий, издательствай, полиграфически предприятей, рабселькоровски активацара болхлой. Доазол дехьара хьаьший а ба. Кепайоазон Денна хетаяь собрани хьайийлар ССКП МГК хьалхарча секретара П. Н. Демичева. ЧIоагIа тIоараш тохарца сий а деш, сийлен президиуме хержар новкъост Н. С. Хрущев керте латта ССКП Центральни Комитета Президиум.

ССКП ЦК-а союзни республикашта йолча пропагандаи агитацеи отдела заведующе Л. Ф. Ильичева доклад йир.

ССКП Центральни Комитетага моаршал луш письмо дахьийтар собране хиннараша.

Кепайоазон Ди берригача Советий мехка чIоагIа белгалдаькхад. Журналистийи рабселькоровски активеи собранеш хилар Ленинграде, Киеве Алма-Ате, Баку, Ташкенте, Фрунзе, Риге, Сталинабаде, мехка кхыча городашка а.

* * *

Самардийнахьа Грознерча Лермонтова цIерахча драматически театре ССКП Грозненски горкомои, горисполкомои, Нохч-ГIалгIай журналистий Союзои вIашагIтеха советски кепайоазон Денна хетаяь йоккха торжественни собрани хилар. Цига гулбеннабар партийнии, советскии, профсоюзнии, комсомольскии организацей викалаш, кепайоазон болхлой, болхлойи юрташкареи корреспонденташ.

Массане чIоагIа тIоараш а тохаш собране сийлен президиумалла хержар Н. С. Хрущев керте а волаш ССКП Центральни Комитета Президиум.

Собране хиннараша ладийгIар советски кепайоазон Денах лаьцача докладага.

Торжественни собрани йистеяьлча гулбеннаршта Лермонтова цIерахча театра коллективо «Камаьрша сайре» яха спектакль оттайир.

ССКП XXII съезда сийна

Биъ бетта план—ворхI ди хьалха

ССКП XXII-ча съезда сийленца накъа яхара Грознерча производственно-товарни контора коллективо шерра социалистически яхь а йоаржаяь укх шера биъ бетта план 23-ча апреле кхоачашъяьй.

Яхье баьннарашта юкъе къаьстта дика болх беш ба мехкдаьтта чудотташ бола операторашца А. Силмаха, Л. Ершова, Р. Литвинова, М. Федоркина, Ю. Дмитриев, кхыбараш а. Мехкдаьтта чудоттара план массаза а тIехкхоачашъю цар.

Дика къахьегаш я оператора Карагичева Марияй смена а. Къаьстта хьинаре къахьегаш ба цу сменацара болхлой Н. Корнейкина, М. Проскурина, Л. Сергеева, кхыбараш а. Укх деношка коммунистически къахьегама сийлен цIи еннай сменана.

В. ОПИЧ,
производственно - товарни контора партбюро секретарь.

Планал совгIа

Укх тIехкхьарча шин шера Урус-Мартановски райпромкомбината коллективо дика производственни толамаш доах. Хьу кийчъеши цунах хIамаш еши толамца къахьег болхлоша, промышленни продукци арахецара план кхоачашъю, шоаш тIаийца декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а дара къовсам лоаттабу.

Майна хьалхара социалистически яхь а лаьца, деза ди тIакхоачаш биъ бетта план тIехкхоачашйир комбината болхлоша. Планал совгIа 19 эзар сом мах бола продукци а еннай паччахьалкхенна.

ЧIоагIа къахьегаш я нов. Нуралиева хьалхле лелаю Рошницински хьун участок. Биъ бетта производственни план 138 процент кхоачашъяьй цо. Белгалбаьнна дика болх бу Гестамиров Махьмада, Демоев Жамалела, кхычар а.

Дика производственни хьокхамаш доах Чишкерча хьун участко. Укх шера дикагIа болх бу бондарни цехо. ХьалхагIа бешкаш еш кулгаца баь болх хIанз машинаца бу. Цехе болх беш я: фаттан хьокха, бешкай пхоная йоаха, кхыдола балхаш ду станокаш.

Коммунистически парте XXII-ча съезда къахьегама толамашца накъа яха Сийлахь-боккхача Октябра деза ди тIакхоачаш промышленни продукци арахецара шера йоагIа план кхоачашъяь якхха къовсам лоаттабеш я хIанз райпромкомбината болхлой коллектив.

Г. ЛЯХ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ШОЗЛАГIА ХЕРЖАЧА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА БАРХIЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Шозлагiа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета бархIлагIа сесси хьаелл кхоана, 8-ча мая 1961 шера М. Ю. Лермонтова цIерахча республикански драматически театра цIеношка Iуйрийна 10 сахьат даьлча.

БархIлагIча сессе баьхка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташ дIаязбу М. Ю. Лермонтова цIерахча республикански драматически театра цIеношка Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз.

П. Денисенко кхайкарал хьаллоацаш

* * * * * *

ЯНДИЕВА ДОШ ЛУ

Берригача вай мехка цIи хезача Ставрополерча хьажкIаш лелаеча механизатора Денисенкоси цун новкъосташеи дIадоладаь дика тIулакх хьаллаьцад МагIалбикерча «Ингушский» совхоза цхьоалагIча отделенерча звеньевойс Яндиев ХIарона. Цо лаьрхIад укх шера ше лелаеча 263 гектарах хIаране тIара 65 центнерал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш чуэца.

— Аз хьаллоац нов. Денисенкос дIадоладаь механизатораш ерригроссийски яхье бехаш дола тIулакх, — йоах нов. Яндиева, — сай дош сийленца кхоачашде а хьожаргва со.

Ши бIаь гектара тIа ялатийна лаьрхIаи 63 гектара тIа мошача доакъарийна лаьрхIаи хьажкIаш дIайийнай ХIарона. ХIаьта дика тоадаьча лаьтта а квадраташ нийса йолаш а дIайийнай уж. Гуш да Яндиева участка тIара хьажкIаш дика хьувкъаргйолга.

БИРЮКОВ,
«Ингушский» совхоза директор.

Ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийна баьннаб

ХьажкIаш дIае болабеннача эггара хьалхарча дийнахьа денз хьинаре къахьийгад Ачхой-Мартановски районе «Самашкинский» совхоза болхлоша.

Цар хьийга къа дейнадац. Районе эггара хьалха ялатийна лаьрхIа 1400 гектара тIа дIае езаш хинна хьажкIаш дIайийна йистебаьннаб уж.

ХьажкIаш дIаювш къаьстта дика кхахьийгар цхьоалагIча отделене механизатора Байкаев Казбека, сеяльщика Саипов Жунида. ХIара дийнахьа йола заданеш шоззеи ахаззеи тIехкхоачашйора цар. Нормах 9 гектара тIа хьажкIаш дIае езача 25 гектара тIа ювра.

Иштта хьинаре къахьегар трактористаша Азимов Саид-Рахьманеи Исаев Ахьмадеи, сеяльщикаша Гибаев Аптеи Азимов Саид-Зилимеи.

Дикача балхаца белгалбаьннаб цу совхоза йитъалагIча отделене трактористаш Гапонов Ивани Идорапуло Николайи. Диъ дийнахьа 144 гектара тIа хьажкIаш дIайийра цар.

В. АКОПЯН.

ХIара гектара тIара — 65 центнер

Хьажкiаш лелаю механизатораш ерригроссийски социалистически яхье бехаш Ставропольерча цIи хезача хьажкiаш лелаеча Денисенкос дIадоладаь дика гIулакх Нохч-ГIалгIайчене эггара хьалха хьаллаьцар цIи хезача хьажкiаш лелаеча А-С. Зармаева, Т. Джамалаева, М. Музыкаевас, иштта кхыбараша а.

Цу дикача гIулакха юстара хила безам бац са а.

Хий деттача лаьттах 45 гектар йола участок яр аз гIулакх деш. Ерригроссийски социалистически яхье дакъа лоацаш хилча 200 гектар лаьттан участок хила еза, аьнна сайна хайча совхоза кулгалхошкара дийхар аз ца тоъаш йола участок сайна хьакъоастаяр. Са дехар кхоачашдир. 200 гектара тIа хьажкiаш дIайийнай, хIаьта уж хьатIаялалехьа макха а баькхаб. Цу гIулакхо торо хулийтаргья хьажкiаш сихагIа тIаялийта.

Тха звенос чIоагIа къовсам лоаттабергба укх шера хIара гектара тIара 65 центнер хьажкiаш яхара. ТIаийца декхараш сийленца кхоачашдара еррига торонаш оарцагIйоахаргья оаха. Ерригроссийски социалистически яхье шоаш тIехьа бусарг ца хиларах тийша ба звено болхлой. Донкхийча толамашца накъа даха лерхI оахе хьамсарча парте XXII съезда.

Ш. ДЖАБАЕВ,
«Надтеречный» совхоза звеньевой.

Обществана пайданерча къахьегама юстара а бувлаш обществана духьаларча наькъаца, къахьегамхой хьацарах бахача наха духьалара къовсам чIоагIбарах дола

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Коммунистически парте кхьалхле а лелаеш, вай мохк шерра коммунизм хьалъе болабеннаб. Советски наха дог гIоздаьнна къахьег предприятешка, стройкашка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка, цIагIа общественни пайдане болх бу, законаша яхар ду, социалистически вахара бокъоний сий ду.

Цхьабакъда городеи юртеи хIанз а ца кхахьега бесам боаца кIеззига нах. Уж тайпа нах дуккагIа йолча хана моттийта балха увтт, хIаьта бокъкъалдар аьлча къа ца хьегаш даьккхача хIамах бах, паччахьалкхен чотах, къахьегамхой чотах бIаьхий хул, е къахьегалургдолаш боллашехь, цхьаккханахьа болх а ца беш законо могадеш доаца гIулакхаш леладу, алхха шоашта пайда боала балхаш ду, базар ю, сагIа дех, шоай доалахь йолча автомашинех пайда ийбу, нах шоашта балха увттабу, шоай цIеношка тIара а лаьттан участкаш тIара а къахьеганза дола пайдаш доах, къа ца хьегаш даьккхача рузкъах, законах йоацаш, къайлагIа Iалашъяьча материалех цIеноши дачаш ю, кхыдола общественна духьалара гIулакхаш леладу. Колхозашка цу тайпара бола нах, колхозникашта оттаяьча льготех пайда а ийбеш, хьаьналарча къахьегама тIера бувл, къаракъ доах, наьха хьакъах бах, къахьегама дисциплина телхаю, цунца артела боахама зе а деш.

Цу тайпарча, цIиймергаш санна болча наха къарокъаш мел, телха гIулакхаш леладу, социалистически вахара бокъонаш телхаю, оамал чIоагIа йоацача общества кхыча членашта хардахьара Iотъкъам бу.

Обществана духьаларча, цу цIиймергий хьисапе бахача наха духьал хьаьда къовсам лоаттабе беза, вай обществана юкъера из сий доаца гIулакх дизза дIадоаккхардолаш, наха уж ловргбоаца а массане уж харцбергбола а хьал оттаде деза гоннахьа.

Обществана духьаларча наха духьал лоаттабу къовсам чIоагIбар ловш кхахьегамхоша дуккхаза а яьча уйлай лоархIам а баь, РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума соцам бу:

1. Конституце керттера деккхар кхоачаш ца деча — шийна хьаьнала къа ца хьегача, общественни пайданерча къахьегама нокъзара бувлача, лаьттан участкаш тIара, автомашинаш тIара, цIеноши тIара къа а ца хьегаш пайда ийбеча кхьдола общественна духьалара гIулакхаш леладеча къахьега могаргдолча тражданашта районни (городской) халкъа суда соцамах шоаш бахачара кхычахьа, лаьрхIа цу гIулакха къоастаяьча моттиге дIабахийта шиннегара пхе шерага кхаччалца суд йойта, къа ца хьегаш билла царгара боахам хьа а боаккхаш, шоаш дIабахийтача моттиге царга къа а хьегийтаргдолаш.

Районни (городской) халкъа суда соцамах, хIаьта иштта предприятешка, цехашка, учрежденешка, организацешка, колхозашка, колхозий бригадашка, къахьегамхой коллективаша яьча общественни приговорах иштта беккхтоккаме озалба моттийта предприятешка паччахьалкхени общественнии учрежденешка балха увттача, колхозий членаш хулача, льготашцеи болхлошца, колхозникашца, гIулакхерча нахаца оагIув тохарцеи пайда а ийбеш, боккъалдар аьлча къахьегама дисциплина йохаеча, алхха шоашта болча пайдана балхаш деча, къа ца хьегаш Iоадаьча рузкъанца бахача, цIиймергий хьисапе баха йиш хулийта паччахьалкхенна духьалара кхыдола зенне гIулакхаш леладеча наха а.

ДIавахийта районни (городской) судо соцам бу е общественни приговор ю общественни организацеша е паччахьалкхен органаша наьха хьакъах вахача сага хьаьнала кхахьегаш вахача новкъа вала оттаяьча хана из цу новкъа ца воале.

2. Общественни пайданерча къахьегама нокъзара вувлача, общественна духьаларча наькъаца цIиймергий хьисапе вахача сага суд еш районни (городской) халкъа судо баь соцам дIахо латкъа йиш йоацаш а юхьера а ба.

Вахачара кхычахьа дIавахийта сага яь общественни приговор районни (городской) къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитето чIоагIъе йоагIа, цо яь решени юхьера а я.

3. Общественна духьаларча наькъаца, цIиймергий хьисапе баха нах гучабоах милицеи прокуратураи шоашка йолча материалех, паччахьалкхени общественнии организацей инициативах, гражданаша тийнача заявленеех, цу хьакъехьа мел долча гIулакхий тохкам а беш. Тохкам баьчул тIехьагIа прокурора санкцех материал цхьажа дIачулу районни (городской) халкъа судага е къахьегамхой коллективага.

4. Нагахь санна тохкам бичеи материалашка хьежачеи цIиймергий хьисапе вахача саго леладеча гIулакхашта юкъе уголовни зуламе хIама хуле, цу сага дош прокуратура органашка дIачудала деза.

5. Иштта вола саг ше вахачара кхычахьа дIавахийта районни (городской) халкъа судо баь соцам, хIаьта иштта общественни приговораш чакхйоах милице органаца.

Шоаш дIабахийтача моттиге къахьега ца туга нах милице органаша хьачубаларах районни (городской) халкъа судо, баьча балхах доагIача алапех 10 процент дIатела дезаш, болх бе суд ю, хIаьта иштта баьча соцамах цо болх ца бойя, РСФСР-а Уголовни кодекса 28-ча статьях оттаяьча порядках чуволла суд ю. Болх бе е чувалла теха ха кхычахьа ваха дIавахийта якхха езача ханаца лоархIаргъяц.

Кхычахьа ваха дIавахийтачара е дIавохийташ новкъа веддачоа суд ертья РСФСР-а Уголовни кодекса 186-ча статьях.

6. Нагахьа санна кхычахьа ваха дIавахийта саг, ше дIавахийтача моттиге дика леле, цо хьаьнала къахьеге, из шийна техачох ах ха яьккха ваьлча общественни организацеша дехарах дIавахийтача моттигерча районни (городской) халкъа суда ханал хьалха мукъавалийта йиш хургья, хьалхагIа ваьхача моттигерча районни (городской) къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитет хьаьгIа ваьхача моттигерча районни (городской) къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитет хьаьгIа ваьхача моттигерча районни (городской) къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитет.

7. Укх Указах доагIа, данза даргдоаца гIулакхаш дарах бола соцам тIаэца тIадуллалда РСФСР-а Министрий Совета.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ОРГАНОВ.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
С. ОРЛОВ.

Москва, 1961 шера 4 май.

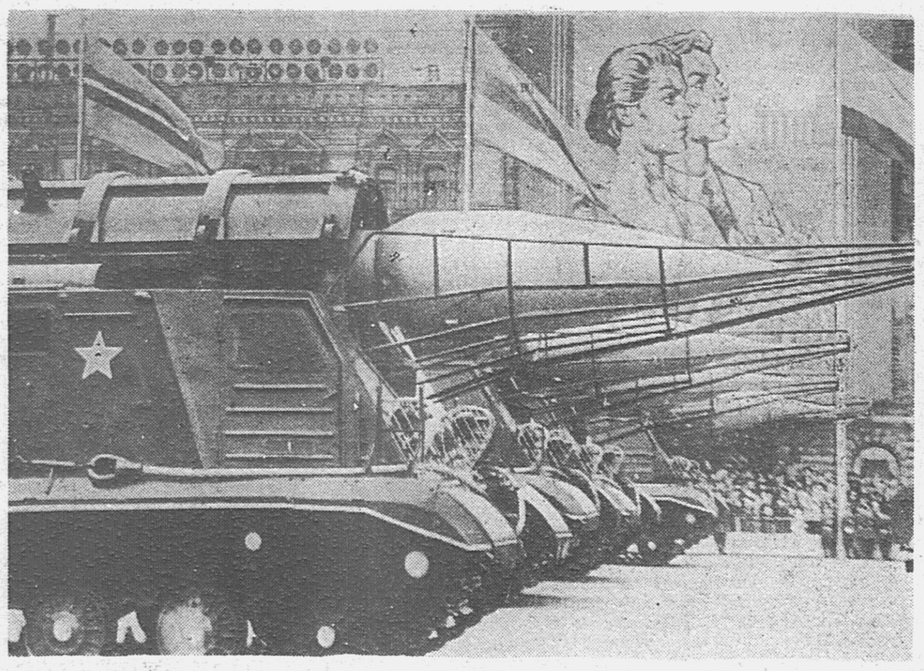

1961 ШЕРА МОСКВЕ ЦХЬОАЛАГIА МАЙ ДЕЗДАР. ЦIеча майданера эскара Московски гарнизона парад. Сурта тIа: парадера ракетни техника.
Н. Ситникова сурт. ТАСС фотохроника.

КОТАЛОН БIАЬСТИ

ТIехьенашта йиц ца луш ханаш я историе чухь. Цу тайпарча ханех да 1945 шера 9 май.

...БIаьсти яьнна ха яр из. Вай артиллере коталонца тIехьара йоккхий топаш етташ яьлар из коталон бIаьсти, кердача дунен бIаьсти!

Доккхий зенаш да моастагIа эщавар духьа, вай Даьхе ший лоIаме хилийтар духьа лоаттабеча къовсаме советски халкъа хиннараш. Котало яккхар духьа боарам боаццаш чIоагIа къахьийгар советски наха фронте а тыле а.

Вай котдаьлар. Ежар гитлеровски Германи. Ехар Европера фашистски режим.

Вайна духьала тIом хьоабаьча Гитлереи цун инаралашеи керттерча гIулакха хьиеап даьдац, кхы тайпа строй йоаццача тайпара чIоагIа советски строй хилара хьисап даьдац цар.

Вай социалистически системо йиш хилийтар халкъа боахам кердача наькъа тIа боаккхаш сихха хувца, мел эшачунца фронт Iалашъе.

Шоаш хьалхара хIама техачул тIехьагIа СССР халкъашта юкъе къовсамаш даргда аьнна хетар царна. Царна хийттар хиланзар.

Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка 11 эзар совгIа болча тIемахошта Советски Союза Турпал яха цIи елар. Царех 7.627 саг эрсашха, 1.928 саг украинцашха, 244 саг белоруссашха а иштта кхы а бар. Цхьаккха къам дац вай мехка Даьхенна ший турпалаш ца луш. БIаьшерашка дожаргдоацаш ший къаман сий даьккхар Нохч-ГIалгIайчен къонгех волча пулеметчика старши сержанта Нурадилов Ханпашас. Сталинграда юхье баьча тIем тIа 920 фашист вийна дIаваьккхар цо. Дика тешал даций цо Советски Даьхе эрсечоаи украинцаи, казахаи белорусаи, татаринаи гIалгIачоаи — боккхача мехка дахача дерригача къамашта цхьатарра дукха езаш хилара.

Дерригa дуне цецдаьккхадар шоллагIа дунен тIом болча хана советски халкъа карагIдийннача турпала гIулакхаша.

Ялхайтта шу дIадаьннад фашистски Германи эша а яь, вай дунен исторически котало яьккхача дийнахьа денз. Цхьабакъда, дIадаха гIулакхаш кхетадаьдац гитлеровски инаралаш санна болча наха. Америка доал деча гIозарий новкъосталца, американски долларех хьалхьеду цар Iаьржа низаш, герз ловзаду, цар кхетаде тигац дунен тIара нах машаре баха безаш а баха йиш йолаш а хилар.

Советски халкъо дицдалийтац мехка оборонни низ чIоагIбе безаш хилар. Германски фашизм эша а яь, йоккха котало яьккхача дийнахьа хиннарел гаьнна тIех да вай ТIема Низаш тахан. Эггара кердагIа долча хIанзарча герзаца кийчдаь да вай Эскари ТIема-Форда флоти. Советски ТIема Низий керттера тайпа да хIанз ракетни эскараш.

Турпала Советски Эскареи ТIема-Форда флотеи тIемахой вай Даьхен машареи кхерамзлени тешаме ха да. Царна дагалаттар дерригача халкъа дагалаттар да, цун карагIдувлача хIамаех доккхал ду цар, мехкдаьттахойи хьажкIаш лелаерийи къахьегам санна эшаш йола шоай тIема говзал лакхъярца жоп лу цар цун сий долча гIулакхашта.

Советски тIемахошта кIезига хIамаш карагIдаьннадац укх тIехьарча хана. Царех эггара сий долашагIа дар майор Ю. А. Гагарин космосе вахар да. ЦIаькха а, 16 шу хьалхагIа санна, бIаьстан юхье яьлар вай котало. Хьалха арадаьннача чIагарго санна, адамаш дегIадара керда зама хьаоттара хьакъехьа дуненга хоам бир «Восток» яхача кема-спутнико.

ССКП XXII-гIча съезда керда совгIаташ кийчдеш боахк советски нах.

Н. МИХАЙЛОВ.

Социалистически яхь йолаяьраш болча

ССКП XXI-ча съезда решенеш Старопромысловски района мехкдаьттахой балха программа яр. Семилетка шоллагІча шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, 1961 шера паччахьалкхен заданеш толаме кхоачашъяра мел эша гІулакхаш вІаштІехьдаьхар «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене болхлоша, инженераша, техникаша.

Массанахьа а социалистически яхь яьржай планаш ханал хьалха кхоачаш а яь ССКП XXII-ча съезда накъа бахар духьа. Из яхь йолаяьраш «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене предприятеш я. Шоай тороний чот а яь, цар декхар тІаийцад мехкдаьтта 27 проценти газ 50 проценти дукхагІа даккха, мехкдаьттеи гази даккхара йола семилетка кхоалагІча шера план 20 декабрь тІаккачалехьа кхоачашъе аьнна.

Из декхар кхоачашдеш да бурув дукхагІа тохарца а къаьнача скважинех пайда дикагІа эцарца а.

1961 шера хьалхарча квартале яьча итогаша хьахьокх шоаш денна дош мехкдаьттахоша дика кхоачашдеш хилар. Валови продукци арахецара план 110 процент кхоачашъяьй. Соахка цу ханналца арахийцачунца нийсйича 33,1 процент дукхагІа арахийцай валови продукци, цу даькъе мехкдаьтта 39,8 проценти, газ 94 проценти.

Ши-шегІа хиннадац уж толамаш. Уж даьхад мехкдаьтта промыслови управленерча берригача болхлоша, инженераша, техникаша творчески къахьегарах.

Денгара ди массаза доал балха темпаш совйоах района мехкдаьттахоша. 1961 шера 10 апреле районе эггара хьалхагІа биъ бетта план ханал хьалха кхоачашъяь хиларах рапорт делар скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо. Укхаза яхье баьннарашта юкъе эггара хьалха латт мастер нов. Моргосов керте вола комсомольско-кагирхой бригада.

23 апреле ворхІ бетта йола задани кхоачашъяьй бригадо. Доккхий толамаш даьхад мастера коммуниста нов. Кабаненкос хьалхле лелаеча бригадо. Хьалхарча ах шера план кхоачашъяь а яьнна, хІанз шоллагІча ах шера чотах къахьегаш я из а. Коммунистически къахьегама коллективаш яха цІи яккхар духьа къовсам лоаттабу скважинашта капитальни ремонт еча цехо а.

Балха тІа керда котало яьккхай эксплуатаце цхьоалагІча мехкдаьтта промысло. Биъ бетта йола программа 20 апреле кхоачаш а яь, цу бетта юхейисача хана совнагІа эзараш тоннаш мехкдаьтта делар цо.

Кхы а дикагІа толамаш даьхар скважинашта льаттан кІал еча ремонта мастера Разумнеи мехкдаьтта доахача мастера Воронинеи кулгалдеча коммунистически къахьегама бригадаша. Коммуниста нов. Воронина кулгалдеча бригадана коммунистически къахьегама коллектив яха цІи елар 1961 шера 19 апреле. Из сий дола цІи яьккхай цу коллективо производстве чІоаггІа къахьегарца а общественни вахара юкъе дика дакъа лацарца а. Укх тІехьарча хана чІоагІа къахьийгад бригадо Хаян-Корта яхача участка скважинера йоакккхача газах пайда эцаргбола установка хьалъяь йоакккхаш.

Из установка болх бе йолаялийтаро йиш хулийтаргья мехкдаьттеи алашца йоагаеш хинна гази цхьан трубопровода чу гІолла гаьнна цхьана дІаахийта.

16 саг мара юкъе воацаш йолча бригадо 120 совгІа скважина лелаю.

«Старогрознефть» НПУ предприятешка тІехь-тІехьа шерлуш латт коммунистически къахьегама тІехьара болам. ХІанз из сий дола цІи яккхар духьа къовсам лоаттабеш 914 саг ва. Коммунистически къахьегама бригадай членаши ударникаши болаш 266 болхлои инженери ва. ХІанз къаьсткъаьста болхлой а боацаш, бІарча промыслаши цехаши я из сийлахьйоккха цІи яккхар духьа къовсам лоаттабеш.

Из цІи яьккха 68 саг ва хІанз цхьоалагІча промысла коллективаца. Царех я Валентина Феликсовна Плохотникова керте латта промысла лаборатори, льаттан кІал скважинашта ремонт еча мастерий новкъостий Сергеевеи Разумнеи бригадаш, мехкдаьтта доахача мастерий новкъостий Солнышкинеи Воронинеи бригадаш.

Коммунистически къахьегама коллектив яха цІи яккхар духьа къовсам лоаттабу скважинашта капитальни ремонт еча цехо а.

ЧІоагІа къахьег бурув деттача контора болхлоша а. Квартальни план ханал хьалха кхоачаш а яь, социалистически декхарий чотах 870 метр бурув техад.

Графиках оттаяьча ханал дикка хьалхагІа Хаян-Корта яхача участке тохкамбеш бурув детт СССР-а Лакхехьарча Совета депутата мастера новкъоста Степан Егорович Слесарева бригадо. Февраль бетта тІехьарча деношка скважине бурув тоха йолаенна бригада хІанз 2200 метр кІоарга Іочу а ккаьча бурув тохаш я.

Парте XXII-ча съезда накъа болхача района мехкдаьттахоша шоай дерига низаш оарцагІдаьхад мехка «Іаьржа дошув» дукхагІа далар духьа, социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдар духьа.

Таханарча ден уйла яь Іац коллективаш. Кхоанарча денга шоаш кийчбеш ба болхлой, инженераш, техникаш. Кхоанарча денна бокъонца кийча а волаш накъа вахара деша деза.

ХІанз «Старогрознефта» НПУ предприятешка заочнии сайрийнарчеи институташка дешаш 56 саг ва, сайрийнарча техникумашка дешаш 109 саг ва, сайрийнарча школашка дешаш—79 саг. III-ча промысла операторашь новкъостий Захарови Дугенцови, шоллагІча методах мехкдаьтта доахача цеха сварщик нов. Егорови мехкдаьтта институте дипломни проекташ дІаяла кийчлуш ба, III-ча промысла операторашь новкъостий Федулов, Кривенцов, Атарщиков, дуккха кхыбараш укх шера техникумаш йистейоахаш ба. Тешшаме ала йиш йолаш да, уж санна болча нахага моллагІа а декхараш дика кхоачашдуларгда, аьнна.

В. КЛИМОВ,
ССКП Старопромысловски райкома отдела заведующи.

Ханал хьалха

Доккхий къахьегама толамаш доахаш накъа ера 1 Майна республикански Мельзаводоуправлене хьаьрий коллектив. Укх шера биъ бетта план ханал хьалха — 21-ча апреле кхоачашъяьй цо. Хьаьрий коллективаша апрель бутт чакхбоалаш планал совгІа 150 эзар сома продукци еннай. Уж толамаш хетаду цу коллективо Коммунистически парте XXII-ча съезда.

Сийленца къахьегаш я Шаьларча нов. С. Айсахов заведующи волча хьаьра коллектив. Семилетка кхоалагІча шера хьалхарча биъ бетта план 125 процент кхоачашъяьй цо. Дика болх беш ба грузчикаш нн. Мусаев, Межидов, Эльдарханов, Чимаев, Нумухов, кхыбараш а.

Дикача производственни толамашца дездир ЦІей МагІалбика района Долакоарча нов. А. Ахильгов заведующи волча № 7 йолча хьаьра коллективо а. Биъ бетта план 149 процент кхоачашъяьй цо. Цу хьаьр тІа болх беш волча крупчатника Х. Гардалоева дика продукци а арахец, хІаьта хьаьра болх дикка вІаштІехьа а баьккхаб.

ССКП XXII-ча съездаи 1 Майи сийна яхье яьннача коллективашта юкъе къаьстта дика болх баьб Знаменское яхача юртарча № 16 йолча хьаьра коллективо. 1961 шера биъ бетта план 21 апреле кхоачашъяьй цо.

Иштта дика къахьийгад Урус-Мартан яхача юртарча № 1 йолча хьаьра коллектива а. Ха а ховш дика дІахьу крупчатника болх, хІаьта технологически оборудовани а дика лелаю нов. Товсултанова. Из дика электрик, жестянщик, плотник ва.

ССКП XXII-ча съезда сийленца накъа бахара чІоаггІа къахьегаш я республикански Мельзаводоуправлене еррига хьаьрий коллективаш.

Т. УЦИЕВА.

Диъ шу совгІа ха я Бериев Амаде «Красный молот» завода № 2 йолча цехе токара болх бу. Ше цига балха венача эггара хьалхарча дийнахьа денз халонех цалхераш, ший низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш хьавоагІа из. Производственни план 135—140 процент кхоачашъю цо массаза а.

Иштта болх беш Бериев хиларах массехказа Сийлен грамоташи ахчан премешиш, тийннай цунна.

Сурта тІа: токарь Бериев Амади.

И. ПЛИЕВА тексти сурти.

Геофизикаша ЦІейна

ССКП XXII-ча съезда сийна доккхий толамаш даьхад МагІалбикерча промыслово-геофизически база коллективо. Болх беш хало дале а апрель бетта план 102 процент кхоачашъяьй цо.

Паччахьалкхен план кхоачашъеш къаьстта дика болх баьб №№ 2,5 йолча каротажно-перфораторнии № 4 йолча гамма-каротажнии партеша. Апрель бетта план 130 процент кхоачашъяьй № 2 йолча парте, хІаьта № 4 йолча парте — 120, № 5 йолча парте — 105 процент.

Цхьа барт болаш, безаме къахьег партей коллективаша. 1961 шу доллуш база болхлоша декхар тІаийцадар коммунистически къахьегама сийлен цІи якиха. ХІара болхлочо ший нормаш массаза а тІехкхоачашйора, шоайла новкъостал дора, къаракъ меларашцеи харцахьа лелаш-цеи чІоаггІа къовсам лоаттабора. Хьинаре къахьегаш хиларах цхьаболча болхлоша коммунистически къахьегама сийлен цІераш яьхар 1-гІа Май тІакхоачаш. Масала перфораторно-торпедировочни парте инженер-оператора З. Батраева, машиниста В. Сергеенкос, мастера И. Панарина.

Доккхий толамаш доахаш накъа ера 1-ча Майна МагІалбикерча промыслово-геофизически база коллектив.

А. МАЛЬСАГОВ,
МагІалбикерча промгеофизически база инженер-геофизик.

Оаха яздьчох хиннар

ХІАНА ЯЦ НАЬХА ЙОАКХО

Иштта корта а болаш газето кепа техача критически заметкаш укх тайпара хоам бу Надтеречни райисполкома председателе нов. Магомаева: «Райцентр тоае аьнна хьахийца-ча ахчах касттача хана хьалъе йолаергья автостанци. Иштта касттача хана тоаергья районни гостиница здани а».

Юрта боахама новкъостала

Ер кхоалагІа шу да гІишлош еча организацеша вай республикерча колхозаштеи совхозаштеи шефство лелаю. 26 йоккхача гІишлой-монтажни управленеи предприятеи практически новкъостал ду царна.

1960 шера боахаме хьайбаш чудоахкаду керда помещенеш хьалъяра, йолаш ярашта ремонт яра, юртбоахама машинаштеи инвентараи, клубашта, ЦІеча уголокашта ремонт яра, хьайбаш леладеча фермашта механизаци яра доккха новкъостал дир дуккхача колхозаштеи совхозаштеи.

Масала, № 2 йолча кирпичийкий завода коллективо соахка 30 эзар етта кирпичш, 20 эзар цІен тІа юлла кирпичш, 500 метр бІаьха аьшка муш белар ше шефство лелаеча № 4 йолча Горячеводски дулха-шурий совхоза. Ше шефство лелаеча совхоза 1961 шера эшшаш дола новкъостал дергдолаш практически гІулакхаш белгалдаьд цу завода профсоюзни организацеи администрацеи.

ГІишлой материалаш кІезига тийннаяц производственни предприятей контора коллективо. Шелковской районерча Кирова цІерахча колхоза еннай аьшкабетонни хІамаш, херхаца чакхъяьккха хьу, асфальт, лард йолла кхера, и. кх. дІ. Шийна эша хІамаш ехаш колхозо тІадена гІулакх моттигерча профсоюза комитето дийца а дийце администрацеи профсоюзни активеи новкъосталца кхоачашду.

1960 шера № 8 йолча гІишлой-монтажни управленерча гІишлонхоша хадданза бувзам лоаттабир ше шефство лелаеча Курчалоевски района Ленина цІерахча колхозаца. Ялаташ чуэца долалуча ханна колхоза ера сварочни агрегати слесарни оатхалаши.

Механически мастерске ремонт яь а керда хьаяь а запасной оатхалаш яхьийтар колхозерча техникана. Технически новкъостал колхоз йолчча дІа а ухаш ду каст-каста. Юкъ-локъе колхозе ух механикаш новкъостий Мирзоеви Иванови, профсоюзни активисташ, электромонтераш новкъостий Евсюков, Манусян, кхыбараш. 1961 шера 150 хьакхийна лаьрхІа свинарник хьалъеча практически новкъостал ду гІишлонхой коллективо.

Ше шефство лелаеча Саясановски районерча Калинина цІерахча колхоза доккха новкъостал ду 7-ча гІишлой-монтажни управлене. Колхозни бани хьалъеча яхийта цІерах ца кхера, 1000 етта кирпичш ера юртбоахама артела, колхоза правлени тоаеча хана хий чудилла 12 дюйм шера 24 метр дІоахал хургдола турбаш ера, аьшка арка етІар.

Соахка Курчалоевски районерча Куйбышева цІерахча юртбоахама артела колхозашта ялаташ чуэца а хьайбашта доакъараш кийчдеча а новкъостал деш бар гІишлой управлене жилищно-коммунальни контора болхлойи гІулакхера нахи. ЖЖК коллективо новкъостал а деш, колхозхой бахача цІеношка сихха радиофикаци яь а хьайбаш леладеча фермашта электрификаци яь а яьлар колхоз.

Республика юрта боахам дІахо дегІабоалабара шоашта могаш дола новкъостал ду «Чечингстрой» треста цхьоалагІча гІишлой управлене, совнархоза СМУ-4, дуккхача кхычар.

Массехказа колхозийи совхозийи кхашка художественни самодеятельность оттае яха хиннай Андреевски долинерча, СМУ-5, СМУ-8, кхыча предприятей клубашкара коллективаш.

Цу лакхе белгалдаь гІулакхаш зийча цкъарчоа ала тарлу гІишлонхоша юртбоахама болхлошца бувзам а лоаттабу, царна практически гІулакхашца новкъостал а ду, аьнна. Цхьабакъда, нагахьа санна вай парте Центральни Комитета январски Пленумо белгалдаьхача декхарашца уж нийсдича, духхьала дІаала деза. гІишлой организацейи предприятейи коллективаш шоаш шефство лелаеча колхозаштеи совхозаштеи хадданза, эшшаш дола новкъостал дара хІанз а геттара кІезига къахьегаш хилар.

Доккха кхоачамбоацар да гІишлой организацешкарча профсоюзий комитеташа шоаш шефство лелаерашца хадданза бувзам ца лоаттабар, царна фу эш ца хар, шоашка дехар де уж бахкхалца царна новкъостал ца дар.

Юртбоахама инвентара, механизмашта, оборудованена сихатІа ремонт яь яккхара, хьайбаш леладеча фермашта механизаци яра дикка новкъостал дергдолаш дукхха практически гІулакхаш чакхдаха лаьрхІад профсоюза Обкомои моттигерча цун комитеташеи.

ХІанз колхозашкеи совхозашкеи политико-массови болх бе, ССКП ЦК январски Пленума решеней хьакъехьа лекцеш еша, докладаш е ух гІишлошкареи предприятешкареи кулгалхой. Шоаш шефство лелаеча колхозаштеи совхозаштеи дахьийта культтовараш, художественни, технически, юртбоахама литература вІашагІтохаш я хІанз профсоюза комитеташ.

Шеко яц, 1961 шера юрта боахам дІахо дегІабоалабара соахкарчул чІоагІагІа укх шера гІишлош еча организацешкарча профсоюзни организацеша къахьегаргхиларах.

Н. ЩЕТИНИН,
гІишлонхой профсоюза обкома инструктор.

Дукхагіа терко е нокхарий леладара

Нокхарий леладара дика хьалаш да Первомайски районерча колхозашка, цхьабакъда, цу хьалех бизза пайда а эцаш нокхарий дебадара дукха йоакхо еш бац района дукхагІа йолча колхозий кулгалхой. Дебара меттел, тІехь-тІехьа кІезиглуш хьадоагІа районера нокхарий. 1958-ча шера 350 никх бар районе. хІанз 200 никх мара бац. 1958-ча шера 60 никх хиннача Орджоникидзе цІерахча колхозе хІанз цхьаь-цаІ никх юхебисабац. Баркинхоев Хасолта хьожаш хинна 16 никх даа хІама ца хиларах дІадахача Іай белар цу колхозе.

Районерча колхозашка нокхарий ца дебара, цар модз кІезига дара керттера бахьан да колхозий правленеша цу деша кІезига йоакхо еш хилар: нокхарий чудоахка моттигаш дика яц, уж дикагІа хилийтара деш хІама дац, цар модз гуллергдолча даьгІензашка уж дІакхувлац, нокхарий леладара говзалаш Іомаяц, иштта кхыдараш а.

Іунал ца хиларах нокхарий эшалулга хьахьокх укх бакъдолчо: хІанз цхьаккха а никх ца бисача Орджоникидзе цІерахча колхозе массехк шу хьалха Рыбальченко хьожаш хинна нокхарех хІара никхо 47 килограмм модзи 700 грамм боалози белар. Эшшача тайпара нокхарашта Іунал доре иштта хургдар хІанз а.

Первомайски районера колхозаш декхарийла я шоай боахамашта дукха пайда лургболча гІулакха — нокхарий леладара дукхагІа йоакхо е.

С. СОЛОВЬЕВ,
зоотехник.

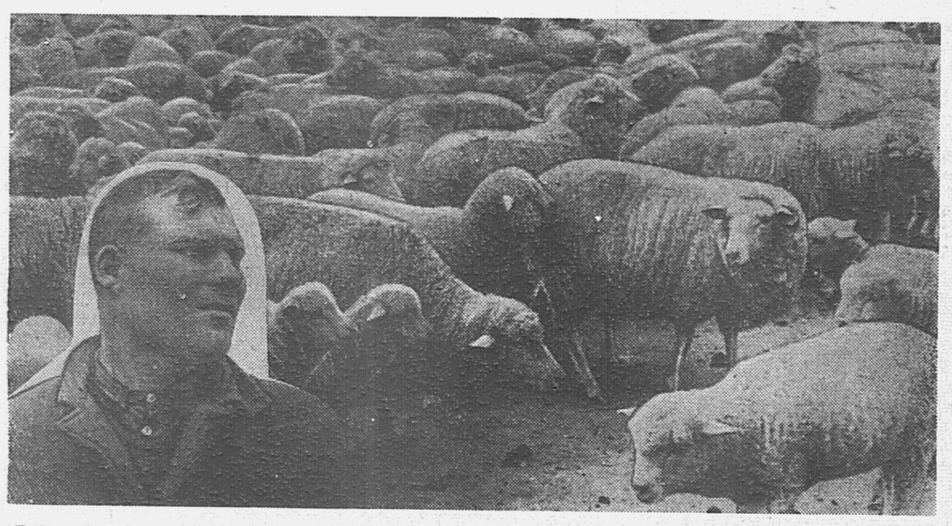

Вай республике дика вовзаш ва Наурски района «Терский» совхоза дикагІа вола жа Іу Степан Семенович Пасмурнов. Цхьатарра жа дахкийтара Нохч-ГІалгІайчен цІи хеза волча жа Іуно нов. Плотникова дІадоладаь дика гІулакх хьал а лаьца болх беш ва из.

Доккхий толамаш даьхад Пасмурнова дІадахача шера. Ше даьхача толамех кхоачам хулаш вац из. Укх шера цо лелабеча хІара 100 жийна тІехьа 122 Іаьхар лел.

Іоахарий ца дойташ хьалкхедара ший низ ца кхобеш къахьег цо.

СУРТА ТІА: Наурски района «Терский» совхоза жа Іу С. Пасмурнов.

И. ПЛИЕВА тексти сурти.

ТОАДЕ ЮРТАШКАРА ДОХКАР-ЭЦАР

ДІАХО мехка юртбоахама продукташ дукхагІа хилийтара кхоачашце деза гІулакхаш оттадаьд парте Центральни Комитета январски Пленумо.

Дохка-эцар дика вІаштІехьдоакхке ка дикагІа яргья юрташкарча къахьегамхой. Дохка-эцара болхлоша цу гІулакха дергдола доккха новкъостал да эшаш мелдола промышленнии продовольственнии товараш юрташкарча тикашка тІакхахьар, колхозийи совхозийи боахамашта эша товараш кхоачам хиллал а Іалашдар.

Вай республикерча дуккхача мах беча организацеша а цхьайолча потребительски кооператив коллективаша а дика толамаш даьхад шоаш тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара. Соахкарчул дукхагІа я юрташка специализированни тикаш, дикка тоабаьб шоай болх общественни питане предприятеша. Дика болх беш чакхдаьккхар 1960 шу Шаьла, Гудермесски, кхыча райпоша.

Дукха тикаш, чайнеш я юрташка советски покупателе дика йоакхо еш. Масала, Гудермесски райпора Джалкински сельмаг, прогрессивни формашца мах а беш, ленточни графиках болх бе йолаеннай, вешта аьлча ди мукъа ца доаккхаш а делкъийча перерыв ца еш а болх бу цо. ХІара квартале товараш дукхагІа дохка вІаштІехьдоаг цун болхлой, цу тикаш заведующи волча нов. Понамаревна дика хов юрташкарча къахьегамхошта эшараш малагІа товараш да, хержа эца товараш хилийта гІерт из тика чу.

Иштта наха дика лоархІаш я цу райпора нов. И. М. Трифанов заведующи вола 1-гІа чайни а. Цу чайне коллективо социалистически яхь а лаьца, товарооборота план хадданза гІехкхоачашъю, шоаш хьаеш йола продукци дукхагІа арахец. Хержжа эца йиш йолаш дика кийчдаь дукха даа хІамаш хул укхаза массаза а. Чайне самообслуживани йола дукха ха я, совнагІа деча балхашка дІауха ахчаш кІезигдара а торгово-технологически холодильнии оборудованех пайда дикагІа эцара а чотах цо чухнахьа боах дуача хІаманга бода мах.

Шелковской районерча Червленски колхозхоша дика лоархІаш ва № 2 йолча тика заведующи вола нов. А. И. Латай. Наха дукхагІа эшараш малагІа товараш да хьежаш, тика чу уж хилийта гІерт из. Цудухьа цу тика а хадданза тІехкхоачашъю товарооборота план, коммунистически къахьегама бригада яха цІи яккхар духьа къовсам лоаттабу цун коллективо.

Товарооборота план 122 процент кхоачашъяьй МагІалбика райпорча нов. Мамилов ИбрахІам заведующи волча 1-гІа хозмаго. Тайп-тайпара а дукхагІа эшаш дола а товараш хиларца дика лоархІаш я из тика. Чудахьа хала дола наха йиш товараш тика ший транспортаца цІакхуьх, наха хьалххагІе а яьча заявкаех. 1960 шера IV-гІча квартале лаьца социалистически яхье хьалхара мотгиаш яхарах, Роспотребсоюзеи профсоюза обкоммои карара кара тела цІе байраккхаш а ахчанца премеш а еннай цу еррига предприятешта.

ХІанз, бІаьстан юхьера балхаш доладенна деношка, колхозаштеи механизаторашеи хІара сахьат-ха еза йолча хана, къаьстта чІоагІа къахьег юрташкарча кооператораша, дукхагІа эшаш дола товараш а йиш, тракторнии полеводческии бригадаша болх бечча дІа а ухаш мах бу цар. Хадданза а кхоачам хиллал а колхозхошта, совхозий болхлошта, юртбоахама специалисташта товараши кхачеи хилийтар духьа юрташка хьаелларгйолаш 116 тикеи палаткеи я, 49 машина тІара тика хургья, 100 фургон хургья, дукха латокаш хьаелларгья.

Боахама-балха эша дукха товараш тІаденад районашка: парникашта детта кизгаш, говр-вордана эша гІирс, хьу, сомий-хьасий бешамашта гІулакх дара эша оатхалаш, дуккха кхыдараш. Аргіе дІайха даа хІама кийчде колхозаштеи совхозаштеи новкъостал дергдола гІулакхаш вІаштІехьдоахаш да, тикашка шортта пхьегІаш а кхачан продукташ а кийча я. Дика болх беш йола юрташкара кооперативаш дуккха ювца йиш я.

Цхьабакъда, юрташкарча дохка-эцара балхацара цІенхаштара кхоачамбоацараш а цу тайпара белгал ца дича даргдац. Керттерча кхоачамбоацарех цаІ да торговлера дикка дукха болхлой культурни Іаьдалах дохка-эцар дара хІанз дика кийчбенна ца хилар, дохка-эцара бокъонаш цар телхаеш хилар.

Кхоачамбоацараш эчадахар а мах беча организацешта практически новкъостал дар а духьа укх шера февраль бетта юрташка дохка-эцара гІулакх мишта лел хьожаш тохкамбир Госторгинспекце Управлене торговле Министерствацеи Респотребсоюзацеи цхьана. Из тохкамбича гучадаьлар дохка-эцара а столовешка кхача кийчбара а гІудакх овлангара денз тоадара хІанз а кІезига болх баь хилар. Масала, 440 предприятена тохкамбича дохка-эцара бокъонаш тайп-тайпарча наькъашца телхаяьй 210 предприяте, уж бокъонаш къаьстта чІоагІа телхаяьй Наурски, Урус-Мартана, Сунженски, Ачхой-Мартана районашка.

Нов. Зеленский председатель волча Наурски райпотребсоюза чуйоагІача 30 тика тІеи чайнеи дохка-эцар де чууха нах кІадаш дустача, товараш озача, ахча лоархІача хана Іехабаь а эсалча товарашта маьхаш тІадийтта а дукха моттигаш я.

Урус-Мартана района (райпотребсоюза председатель нов. Гуляев) 8 тика чу эггара чІоагІагІа эшаш дола товараш хиннадац, 12 предприяте товараш дохкача хана нах Іехабаьб, 4 предприяте рознични маьхаш тІадийттад.

Дохка-эцара бокъонаш дукха телхаяьй Сунженски райпотребсоюзе, цхьабакъда, правлене председатела нов. Пузанова хІанз а йийцаяц тохкамбаь материалаш, цига гучадаьха кхоачамбоацараш дІадахара цхьаккха хІама даьдац.

Товараш дохкара план 1960 шера кхоачашъяьяц Респотребсоюзо. Рознични товарооборота план 98,3 процент мара кхоачашъяьяц, цудухьа нахага дІа ца кхоачаш дисад 11 миллион сома маьха промышленнии продовольственнии товараш.

Товарооборота план кхоачаш ца яра керттера бахьан да Респотребсоюзи цун моттигера органаши наха малагІа товараш эш ца хьажар, юрташка дохка-эцар леладара йолча йоккхийча торонех кІезига пайда эцаш хилар. ХІанз а кІезига моттигаш яц наха ца эшаш дола, эсала товараш юрташкарча тикашка кхухьаш.

Цу тайпара 1961 шера 1-гІча январе боарамел совгІа 20,7 миллион сома маьха товараш дар потребительски кооперацие дохка-эцар деча предприятешка юхедиса.

ХІанз, бІаьсти яьннача хана наха эшаш дола барзкъа, кога бувха гІирс, трикотажни барзкъаш, хоза кІадаш, дуккха а кхы тайпа товараш геттара кІезига да тикашка.

Цу гІулакха бехке ба дохка-эцара балхаш тІара болхлой хинна ца Іеш, дохка-эцар деш йола «Росторгодежда», «Ростекстильторг», «Рособувьторг» яха республикански базаш. Цул совнагІа, товараш дІахещцашехьа а базаша духхьала юрташка уж ханнахьа дІа ца кхахьар бахьан долаш товароведий, тикай директорий шоай аха безаш хул базашкара товараш хьаэца. Овлангара денз тоадеза промышленни предприятешеи оптови базашеи шоаш дІахецаш дола товараш доллхашехьа а тикашка дІакхахьара гІулакх. Центрера доаллашехьа а товараш духхьал тикашка дІакхахьара гІулакх дика вІаштІехьа ца доаккхе, дохка-эцара болх леттІа лела йиш йолаш бац хІанз.

Мебель геттара кІезига кхуьх юрташка. ДукхагІа из арахецаш йолча Совнархоза предприятеша чІоагІа педарло ю кердача хьалашка хьежжа болх эргабаккхара гІулакха. Арахеца оттадаь мебела дуккха тайпаш ара ца хецаш дисад, бІеха болх баь, во вІашагІъехка, къаьнарча тайпаех йола маьха еза мебель кхуьх тикашка. Цхьан тайпара хул кІаьда мебель, тІаетташ йола хІамаш эргаш хилац, наха хозагІа хеташ дола зизаш а бесаш а хилац цар.

Цхьан тайпара, заьлза хул Грозненски фабрико арахецаш бола кога гІирс а. Дохка-эцар деча болхлоша могийт из гІулакх, наха хоатташ доаца эсала товараш кхуьх тикашка, дохка-эцар дІахо тоадара де дезача гІулакхий хьакъехьа ССКП Центральни Комитетои СССР Министрий Советои баьча ЦОСАМ тІа наха эшаш дола товараш малагІаш да ханнахьа ха, промышленностага дикагІа дола товараш хьадайта хьажа дохка-эцара болхлой декхарийла баь боллашехьа а.

Дукха ха йоаццаш Респотребсоюза Совете хиннача собране дакъа лоацаш хиннараша чІоагІа критика йир кадрашца беча балха. Кадраш харжар а хьалкхеяр а керттерча декхарех цаІ да. Потребсоюза системе болх беш 5200 совгІа саг ва. Дуккхача районашка кІезига терко еш да кадраш харжара а-хьалкхеяра а гІулакх. Цо новкъарле ю товарооборота план кхоачашъяра, наьха духьа деча балхий культура лакхъяра, кхыча гІулакхашта. Цун лоархІам а баь, дохка-эцар деча организацешка партийни органаша балха хьожабаьб теоретически дика кийчбенна а балха опыт йолаш а бола дуккха коммунисташ. Цул совнагІа, комсомола путевкаех юрташкарча тикашкеи столовешкеи балха бахийтаб юкъера школаш йистеяьха баьнна кагирхойи мехкарийи.

ЦІаихача шерашкарчул тоъал дукхагІа ба потребительски кооперацие системах болх бу лакхереи юкъера специальнии образовани йола болхлой, дохка-эцара балхаш тІа дукхагІа ухийт кхалнах.

ХІаьта а, кадрашца беча балха юкъе цІенхаштта кхоачамбоацараш да, хІанз а дукха моттигаш я кастаста болхлой хувцаш, къаьстта а райпотребсоюзий председателаши материальни бехкокхамерча балхаш тІа бола нахи. Масала, цхьан шера Ведана районе хийцав райпотребсоюза 4 председатель, Ачхой-Мартана районе—3. Керда балха хьаэцаш бола нах цар гІулакхашка, цар хьинарга ца хьожаш йийбу, хІаьта из бахьан долаш цар шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдац.

Цхьайолча районашка харцахьара никъ лелабу, хьалхагІа хиннача балхаш тІа бехк баьнна нах дохка-эцар деча балхаш тІа хьежабарца. Иштта хиннад Ведана районе. Райпо председателалла вахийта могавав хиннав хьалхагІа колхозе балха волаш бехк а хинна, цигара дІавакхха нов. Идрисов. Кхы болх тоабаьбац керда венача цу райпо председателе нов. Хаджиева а. Цудухьа во латт цу районе товарооборота план кхоачашъелга, кооперативни рузкъа лоралелга.

Партийни принципах кадраш коржилга а хьалкхеелга а лерттІа кхоачашдац цхьаболча кулгалхоша. Цу районе вахаш вац аьнна бахьан а даькхха Ведана районе балха дІа ца эцаш витав Респотребсоюзо хьожавав хьалваха хинна къона специалист.

Урус-Мартана райпо балха волчара дІаваькхар нов. Бетербиев, къона специалист а ший декхараш дика кхоачаш деш а из воллашехьа а.

Дохка-эцара специалисташ чІоагІа безам боацаш балха дІайийбу Курчалой, Ачхой-Мартана, Ведана районашка.

ХІанз а кІезига ба юрташкарча тикашкеи чайнешкеи болх беш бола кхалнах. Юрташкарча чайней заведующелла болх бераш дукхагІа бараш маІа нах ба, цигарчул дукхагІа пайда юрта боахаме балха хилча цар лургболлашехьа а. Кхалнах дохка-эцара балхаш тІа ахийтара а царна новкъостал дара а мамогга оарцагІдовла деза. Балха опытах хов вайна кхалнаха балхаш деча моттигашка балхаш дикагІа а цІенагІа а лелилга.

Юрташка дохка - эцар леладелга юрта боахам дІахо дегІабоалабар дукха лоаттабеча къовсама лоархІаметІа дола дакъа да. Колхозни юрташкарча наьха хьашташ кхоачашдар дукхагІа а хьале потребительски кооперацие, цун тикаша деча балхах тийша да.

Юрташкарча тикай болх тоабара новкъостал дар партийнии советски организацей декхар да.

У. ЛЬЯНОВ,
РСФСР гІолларча товарий дикалгеи дохка-эцарги хьожача паччахьалкхен инспекце Нохч-ГІалгІай республикански управлене начальника заместитель.

СЕРДАЛО
2-гІа оагІ, 7 май, 1961 шу.

Литературни оагIув

Хь-Б. МУТАЛИЕВ.

БIАЬСТИ ЙОАГIА

ЦIаяхачул хьамсар хеташ,
Ший йоккхийча дег гIозашца,
Гаьна никъ бе
Хьо тIахьехаш.
Дог айдеча кхайкамашца
Саг гIадвугаш
бIаьсти йоагIа!
Ахка —
дега дезаш хилда,
Хестаяйта —
йиза гуйра, —
Дог хургдацар Iанца барта,
БIаьсти
цунах йоалла мара
Дог-са айдеш,
бIаьсти йоагIа!
БIаьсти!
Ганзаш я цун йIаьхий.
Къа Iа хьеге —
я камаьрша.
Гаьнаш егIе,
лаьтта аьхе,
Цуне хозду
вай кулгаша.
ЙIовхал телаш,
бIаьсти йоагIа!
Къона,
къаьна
воакхх цо сома.
Хьазилг хоза Iех вай беша.
Са мел доалла
дийна хIама
Хьайнад,
бIаьсти йIовхал эшаш.
Баьццар дувхаш
бIаьсти йоагIа!
БIаьсти йоагIа,
яхьаш къонал,
ЦIийяь,
ЦIийяь,
хозъяь
байракхаша.
Наькъаш дехк цо
Уж кIай кхокхарч
сийнча сигал
Вай советски спутникаша —
турпалхоша.
Вай кот долаш
бIаьсти йоагIа!

Р. АХМАТОВА.

Ленинан дош

Хьажахьа, сан накъост,
Ленинан бакъ дашца
Лаьтта тIехь бакъонца
Халкъаш ду гIуьттуш;
Уьш гIуьтту Даймехкан
Сийлахьчу гIаьнарш кIел
Къоналлийн, вайн никъий
Хестабо ас стихца.

Хьажахьа, сан накъост,
Ильича мерза дош
Бакъонан сий хилла,
Маьлхан нур хилла,
Адамийн ирс кхиош,
Лаьтта тIехь кхерстина.
Йоккхае со яхарх,
Дебачу ирсах,
Уьдучу деношца
Кхетам совбаларх
Ирсечу оьмарца
Сирдачу денойи зIе,
Къона ницкъ ца кхоош
Балхаца дIаюзуш.

Хьажахьа, сан накъост,
Ши бIаьрг ах тIелла.
Вай дахар хазделла
Ирсан заз а даьлла.
Ленинан бакъ дашо
Халкъ серладаькхина
Компартин куьйгалло
Вай малха даьхна.

А. ВЕДЗИЖЕВ.

Сийле хийла...

Сийле хийла, хьа, са Даьхе,
Лаьттан букъ тIа
Лар йоргйоаца,
Дуне мел латт
Дахардола
Турпал гIулакхаш
Хьай къонгашта
Кхолла низ Iа баларах.

Сийнча сигал, лаьттан бухе
Духьле йохош,
Къайлех кхебеш
Болча новкъа,—
Коммунизме
Вугаш болча
Шерач новкъа,
Е хьай къонгаш бахарах.

Сийле хийла, хьа, са Даьхе,
Дерриг дуне
Цец а доахаш,
Истореца
Эггар хьалха,
Iа никъ хьийха,
Космосе Iа
Кхеваь, хьа воI кхачарах.

Вай заманна, тIехьаленна
Курал йола,
Сий хургдола
Турпал гIулакх,
Хьа хьинарца,
Хьа хьехамца,
Iа кхебаьча
Хьа къонгаша кхолларах

М. ПЛИЕВ.

ЯХЬ

Пхьар ва яхь лувцаш
пхьараца,
Лораца яхье вувл лор.
Болхлоша боккха безамца,
Яхь лаьца ду Даьхенна дер.

Дебаш доа вай халкъа из
ираз
Яхь йолчар хьакхоллаш да.
Нускал мо вай Даьхе
массаз
Лоаттош яхь яраш ба.

Уж ба хьо, уж седкъий
тохкараш,
Бетта-тIа гIоргбараш ба.
Коммунизме сийрда никъ
баькка
Болхараш яхь яраш ба.

Б. КОСТОЕВ.

Даьхе

Дунен ялхлагIа дакъа
Са Даьхе хьо я,
Сай ираз хьоца декъа
Даим кийча ва.

БIаьстен зиза санна,
Са вахар хоза да,
Аренаш йикъъенна
Хьийкъа ялаташ да.

Ткъам бийна оалхазара
хьисапе
Хьох къаьстар хургва,
Даьхе, хьа сийле даим
хестае
Са иллеш декаргда.

Капитон ЧАХКИЕВ.

Пушкинга

Дунен культуран турпаленар ганз
хинна
Хьа гIала къаьстта жовхьар лепаш
латт.
Хьо вовзарг хилча денз, Александр
Пушкин,
Са, дего хьоца чIоагIа сакъийрдад.

Аз духхьашца вийшав хьо сай диъ
шу даьлча,
Хьо дагахь Iомош дийша волча дас.
Цу хана мерзбенна хьа турпал
эрсий мотт,
Сай наьна мотт мо боча лебу аз.

Цунах гIонча хинна, тешаме гIонча,
Аз вахара къайленах ганз яьккхай.
Поэзен баьччашка ихав со цунца
Мулк тохкаш даим цар хьийкъача
кхай.

Аз чам ца боаккхаш хьаст кIезга
хургба,
Малхбоалехь, малхбузехь Iа мел
мийннарех.

Бакъда, Iа дунен тIа дукха даьд
керда,
Аз санна лув-кхера баь ца Iеш иллех.

Кхыметтел перо а баьбац хьона
замо,
Iа дошо мугIраш бедарца яздаьд.
Цу каьрдита замах болата яр кхее
ТIехьений кортош набарах даьхад.

Цудухьа вах хьо, гени тахан тхоца
тоам а
Камаьрша мелаш хьай бухбоаца
хьаст.
Из хьаст ца молаш поэт вахац
лаьтта.
Из масса малар мо цIеца дIакхаст.
Кхы дукха дIагIоргья хувцалуш
ханаш
Хьа хьаькъала хьастар тIоадал ца
йовш.
Седкъий бус къегаргда, дIадовргда
Iурра,
Бакъда, йоргьяц цIаккха хьа сийрда
товш.

„Со доал дуларгдолаш ва..."

Наьсарен районерча Альти-Юрта йистте, цхьа гектар хиллал кIана дац аьнна лаьтта чу а лостадаь, карт еш воаллар, цIе фаз а туллаш, лохарча детIара саг.

— Ер малагIа организаци я укхаза юллар?— хаьттар аз къонахчунга, салам денначул тIехьагIа. Ер яхий Iа, аьнна, хьал өза ший фаз тоа а яь, жоп делар къонахчо «яц даьра ер-м организаци... ер диъ дакъа тха даь хинна да. Со воал акхарна доа...ал де.»

Ма чIоагIа дIаьхдир укхо е «доал» аьлча санна, мара цIимхаро бIарахьежар уллув баьх даькхача Iаьржача лаьтта коартолаш цIаювш яьлла къонахчун сесаг.

Альти-Юрта гонахьа кхы юрташ яздаш хилар дага а деха, хьо хье мичара ва кIаьта, аьнна хаьттар аз.

— Со Iаьлий юртара ва, цига цIеношш а долаш вахаш а ва,— хьайийцар ше сацца вахаш йола моттиг.

Кхы аз хIама алалехьа хайра цунна со дIахо фу хатта безам болаш ва. Ше волавелар из хийца хьадувца «...Укх диънех цхьа дакъа са да. шоллагIдар веший да, хIаьта өхкедиса шиъ Казахстанера цIаболаргболча са къонгий да...»

«Дерригa а хьадийца ма ваьнна-вий хьо, кIанз юхкера цхьан хаттара жоп дал сона, «хьо хье шин юрта мишта вахаргва?»— хаьттар аз къонахчунга.

— Со яхий Iа, со, со Оздоев Исраил,— цхьанна кIаман ше шек воацачох аьлар цо. — миччахьа вале а сай хIаман да хуллалурволаш ва хьона. Хье ца теше юрта Совета председателата нов. Саговта дIахатта а мегаргда хьона иза-м.

«Дика» болх ба-кха кIаьта хьо Оздоев Исраил волаш а, паччахьалкхен лаьтташ дIалувца низ болаш хьо волаш а, из хьона иштта чакхдоале а аьнна, шорттача боралах со дIаволавелча, тIехьа а кхейка аьлар Исраила: «Сабардел-хьай зIамига саг, хьо кхетаргахь хIаман дика зем боккхаш саг хила тоам ба...»

— А, ваш со селла Iа яхкача тайпара,— аьлар аз,— веце а паччахьалкхен лаьтташ ший лоIамах дIалувца мегаргдоацилг-м хов сона.

М. ХАМБЕРДОВ.

Дж. ЯНДИЕВ.

БIаьсти йоагIа

Кхоллар кхелла даьре,
Сийрда яьккха аре
Йоагла балха бIаьсти.
Из дIайха са доахаш,
Дуне эргадоахаш
Йоагла хоза бIаьсти.
Хьажал! Хози, гаьнна
ГIеттабеш лаьттара дом
Лоам чу дувла таташ.
Из ба шоана бIаьстес
Iанца бу лира тIом.

Критикеи библиографии

„ДоттагIий болча"

1960 шера Нохч-ГIалгIай книжни издательства кепа а тохийта, арадаькхад гIалгIай къаьнагIарча поэта Муталиев Хьажбикара «ДоттагIий болча» яха дувцарийн очеркийн сборник.

Ала дезаш да, Муталиев Хьажбикара дуккхача произведенеша нохч-гIалгIай литература дикка degIадоаладаь хилар. Вай республикерча къахьегамхоша хоза а хеташ еш уж, вай кагирхой Муталиева гойтача литературни образашкара Iомалу. Цхьабакъда, лакхехьа вай белгалдаькхача «ДоттагIий болча» яхача сборника юкъеяхача произведенешта цу тайпара дикал таьна я. Шоай идейно-политически чулоацамга а художественни гIулакхашка а диллача чIоагIа эсала я уж.

Цкъа-дале цу сборникан «ДоттагIий болча» аьнна цIи хIана тиллай ховш дац. Из цIи тиллача тарлургйолаш дувцар дац сборника тIа, 1959 шера Нохч-ГIалгIайчен писателаш нохчий бахача Грузен Ахметски районе бахара кетадаь, 6 оагIон тIа яздаь сборника тIара цхьа дувцар мара. 44 оагIув цIалоацаш дола вож 6 дувцари очерки цу темаца гIулакх долаш дац.

Оборник дIадолалу 1937 шера яздаьча «СохIип» яхача доккхача дувцарца. Цу тIа дувца хIамаш Наьсарен районе хинна да, юрта боахама коллективизаци еча а кулачество дIайоаккхача а хана. Дувцар тIа керттера моттиг лоацаш волча халкъа судахочо СохIипа, сесагеи цун гаргарча наьхеи кара а ваха, 2 шера кхаьх мукъабувлийт зуламхой, уголовни зуламаш даьрий ахчах цар гаргарча нахаца ресторанашка къаракъаш мел. Областной судо каст-каста дохаду халкъа судахочо законах доацаш даь приговораш. IIаьта а районни партийнии советскии организацешта хьахьашка сий долаш ва СохIип. Юхкера а, өггара чIоагIагIа волча кулакаца, дукха истий болча Къоасамца хьоашал тосс СохIипа. Малав Къоасам? Из ва кулак. Цхьаццанахьарча бувзамашка гIолла Къоасама ший боккха боахам бохк, ший йоккхагIа йола ши сесаг йитай аьле форманна сурт оттаду, тIаккха 1929 шера ший зIамагIа йолча сесагаца колхозе вода из, 1933 шера колхоза председателалла а ваха, колхоза рузкъа цуъ цо, колхозо дIатийннача кортбоахама продуктаех паччахьалкхено хьатинна дерригa акча цхьанна хIамах эхь ца хеташ шийна киса а деккаш. IIаьта а Къоасама цIи, дика председатель ва яхаш, еррригача областе ховцаш хул.

УстагIан кхакха юкъе йоалла из борз юртарча мугIарегIа болча дуккхача къахьегамхошта йовзаш я, цхьабакъда, партеи советски Iаьдалеи викалий, МТС политотдела болхлой (белгалдоаккхаргда вай политотделахи цун балхахи дувцар тIа цхьаккха хIама хьоахадаь ца хилар) денал кхачац цу моастагIчо леладу зуламе гIулакхаш гучадаха. Юрта меттел, районе а ше фуннагIа дуларгдолаш ва аьнна а хеташ, ший юртарча Мусий Хади яха 20 шу даьнна йоI эц Къоасама кхо бIаь тумах. Iадата акхача законах ший йиша къавеннача Къоасамга йохка аьнна мах бара духьала хилац Хаде воша. Шийна йийха йиъгIагIа саг Хади цIаяйтилга тIадулл цо. Цхьабакъда, Хаде, цу низагIа баьча маьха духьала а яьле, Къоасама жалоба язъю халкъа судага. Халкъа суде дош дувцале хьалххагIа, ший уст-вешийга Султанага гIолла 2 гали хьоареи, пунт вареней, пунт даьттаи эц СохIипа Къоасамгара.

Бийса юкъе яхача хана СохIип волча кабинете чу а гIойя, Къоасама дайта 2000 сом ахча цун истола тIа Iодулл Султана. Цхьабакъда, СохIипа ахча хьа ца а эцаш, хулиган кабинетера араккхаву, хIаьта цу тIехьа ше дIаара а ваьле, машиннаькъа тIа а вахе поезда кIалъяьккх из.

Веннача СохIипа кисара корадаьча жаьхатах гуча а ваьле, Къоасама суд ю. Кхы дIкагIа гIулакхаш доахкаш бац цу дувцар тIа бувцаш фола вож нах а.

Композицега диллача а эсала дувцар да из. Еррига а хIана яц аьнна йола цу дувцара сюжет СохIипа шешийца еча уйлаех латташ я. Цу тIа бувцача наха леладу гIулакхаш тIехьа-хьалха доагI-доагIача тайпара леладеш а психологически хила тарлуш а дац.

Кхетабе атта болча, өозача меттаца яздаьдац дувцар, цкъа дийцараш шозлагIа дувцаш а дика ца ховш яздаь а моттигаш нийслу.

Сборника тIа шоллагIа йоагIар «ДоттагIий болча» яха очерк я, хIаьта цул тIехьагIа йоагIар «Серноводске мелча хи тIа» яха очерк я.

Очеркаш ала йиш йолаш яц уж — царех ала тарлу газета статьяш. Боккъалдар аьлча, газета статьяш а лоархIаш цхьан хана «Сердало» газета тIа яьнна а я уж. «Серноводске мелча хи тIа» яхача очерка тIа, кхы мелдола кхоачамбоацараш доацаш, авторо гIалат ваьнна дувц 1909 шера цига дарба дайташ 10 өзар саг хиннав яхаш. Исторически бакъдарашка хьежача нийса дац из.

Цул тIехьагIа доагIа «Цу деной сийле йоргьяц», «МоастагIчоа ка ца енна денош» яха дувцараш. Цар тIа дувцараш цIеча партизанаша Берсанов Идрисеи Гагиев Керамеи дийца Экажкъонгий-Юртах шоашта дагадоагIа хIамаш да. Дувцарийн очеркийн сборникана уж юкъедахьар а ца доагIаш гIулакх да. Цул тIехьагIа доагIача «Турпалхой сийле» яхача дувцар тIа дуккхагIа дувцараш лакхехьа цIеча партизанаша дийца хIамаш а сборник чакхдоаллача кепа техача «Нальгиев Мандречох» язъьча исторически очерка тIара материалаш а я. Сборника тIа кепа мел техарех чIоагIагIа дега чу өожаш я цIеча партизана Нальгиев Мандречуни цун къаеннача наьна Муэи Деникина кIайча бандашта духьала лоаттабеча къовсамера турпала гIулакхаш дувцаш йола «Нальгиев Мандре» яха очерк. Цхьабакъда, из а художествага диллача эсала произведени я.

«ДоттагIий болча» яхача сборника боагIIача тайпара мах бара лакхехьа дийцачунна дIатIатохаза даргдац цу тIа хIамаш харцахьа дувцаш, цхьадола исторически бакъдараш харцдеш моттигаш хилар, исторически ханаш кегаяь, гуш долча вахара дешаш ца кхетадеш яздаь хилар.

43-гIча оагIо тIа автора язду, 1921 шера аьхки Россера граждански тIом сацанза бар, цудухьа берий дешар школашка вIаштIехьдаькхадацар яхаш. МоллагIча школьника а хов вай мехка граждански тIом 1920 шера сецалга, хIаьта хIанзалца цу деша хьакъехьа къовсам а хиннабац.

Деникински эскаро 1919 шера 27 июне дIа а яьккха, Экажкъонгий-Юрт йоагаяь хилар бакъду цу ханарча цуккхача документаша. Цхьабакъда, Муталиев Хьажбикара цу хьакъехьа а ший дар дувц.

34-гIча оагIо тIа язду цо, из 1919 шера 18 июне хиннад яхаш, 45 оагIо тIа — 1919 шера 26 июне, 46 оагIо тIа — 1919 шера 27 июне. Цу ханех автор ше тешар малагIа ха я аьнна хатта дог доагIа.

20-ча оагIо тIа авторо йоах, «шана юкъе гIолла миха кемаца ший Даьхен сийле ийца вода» летчик Молоков. Хьанна хац гIетта лелаш йола самолеташ шоашта юкъе гIолла чакхъюволаш йоацилга а хила йиш йоацилга а.

26-ча оагIо тIа йоах, алхха цхьа нохчий мара да бахаш 5 юрт я Грузе Ахметски районе. Уж нохчий Нохчашкахьара цига дIабаха ба, цхьабакъда, уж маца баьхкаб хIанз а бокъонца ховш дац, уж цигахьа дIадихьа баьннаб Кавказа лоаман дукъах говрашцеи вордашцеи. Цу дерригача къамаьлах Ахметски района пхе юрта баха нохчий хIанзарча Нохчий мехкара цига дIабаха ба яхар мара бакъ хIама дац, кхы мелдолчунца авторо хьахьокх гIулакх шийна довзаш ца хилар. Ховш да, хIанз йолча майстински обществера 19 бIаьшерен 60 шерашка уж цига дIабаха хилар. Шоай поартал вордаш тIа а етта, Кавказа лоамашка гIолла дIаяхьа йиш хиннаяц цар, хIана аьлча цу хана цига вордай никъ хиннабац е хIанз а бац.

37-ча оагIо тIа ца доагIаш доаладаьд Демьян Бедне книжка тIара дешаш.

ТIемахоша хIанзалца товраш детташ хиннад, цхьабакъда, Муталиева яздаьчох уж детташ а боацаш. 36-ча оагIо тIа яхкача тайпара, майрра вIаши Iетташ ба.

50-ча оагIо тIа йоах, турпалча Мандречо кIайчарех йола кхалсаг топ ца тохаш йитай, из кхалсаг йоландаь а вай дай Iаьдалах маIача саго кхалсага топ тоха ца могаендаь а. Из гIулакх авторо юкъе сенна доаладаьд ахетаде хала да.

ЦIитара дIахо йоах авторо, Мандречун къаенна нана Муи, иккхача пхон гарго аьрда балами накхеи доха а даь, цIийна Iувдалуш ягIар. Саг тешаргвац, теша кхала а да, лергйолаш чов хинна йола кхалсаг цIийна Iувда а луш ура яьгIай аьлча.

Саго санна садоах «Победа» (25 оагIув) яхаш саг машинаца нийсвеш а кхыйола а моттигаш нийслу. Лакхехьа мел дийцачул совгIа, «ДоттагIий болча» яхача сборника тIа дуккха ца кхетаеш хала предложенеш я, орфографически грамматически гIалаташ да (сборника редактор А. Т. Чахкиев).

Хаттар доагIа: ара мишта далийтад из сборник кхы мелдолча кхоачамбоацарел совгIа, исторически бакъдола хIамаш харцахьа даьха дуккха моттигаш, гIалаташ, шоайла вIаши духьала дола хIамаш цу тIа долашехьа а? Из иштта хила тарлу, цкъа-дале, ше мел язъяь хIамаш ешачар гIад а баха уж дIатIаэцаргья аьнна хеташ Муталиев Хьажбикара харцахьара уйла хилар а писателий Союза Нохч-ГIалгIай отделенерчеи книжни издательстверчеи новкъосташа дика ца хьожаш произведенеш чакх а ювлийташ, нийса йоацаши бе-башха ца кхеташи язъяь хIамаш вай литературана юкъекхахьара новкъостал даь хилар а бахьан долаш.

А. ГАЗДИЕВ.

Хь. ОСМИЕВ.

ПЕНСИ

(ДУВЦАР)

БIаьсти яьлча денз гурралца, ше балхах мукъаволаш йола ха цхьацца хIамаех кулгаш детташ, беша йоаккхар Оарцхос. Цхьа сесаг мара, кхы дезалхо вацар цун. Хила-м хиннаб цун дезал, бисабац-кха уж. Цудухьа, цIен-дас ший дезалца санна, ши шийца цхьацца хабараш а дувцаш, сов йола галг дIахоадаеш, беша кIалхе цIенъеш, гаьнашта хий тохаш воаллаш хулар из. Де хIама-м цунна цига массаза а корадоагIар. Иштта дIахьош йолча ханах эггара дикагIча тайпара салоIилга лоархIар цо.

Боаррамах кIодаца тоссаш лоа санна кIай ши мекх а долаш, диткъинга лакхача дегIара саг вар Оарцхо. Модж массаза а яьше хулар. Цкъа бIаргадайначоа цIаккха а дицлойя тамаш йолаш, селла безам тIабодаш, массе хана деладенна дар цун доага бIаргаш.

Истола тIа латта электрически лампа хьал а сегаь, саррахьа даьхкача газеташка хьажа хайра Оарцхо. Пенсе тIа Iолга ше вIаштIехьдаькхача укх тIехьларча деношка, гIалат даьдий-хьогI аз, сихвеннавий-хьогI со, яхаш, цун сатем боабаь хинна уйлаш, цхьа йоккха гурмат а хинна вIашкаяьхкача санна хийтар цунна ше газета тIара дийшача цхьан хIамах. Цо юхебисаьр а сатем боабир Оарцхой.

Газет Io а дилла, цхьан юккъагIа уйла еш ваьгIар. Хьал а гIетта, цIен юкъе гIолла Io-хьал волавелар. «Сона хийттар да-кха из,— вIаши нийсдир цо газето яхари шийна дагадехари. Цхьабакъда, аз тIехьа йир цу деша уйла». Истола хьаIа а вена, юха а Iойийшар цо газета тIара из моттиг: «Пенсе тIа бахача нахах бехкаш даха-м хьаштдац, из законах телаш да. Цхьабакъда, цхьавола пенсионер хьона бIаргавайча— цIог а лаьца кхаьра уст къовла могаргдолаш хул...»

Пхьера лоадам боаццаш хIамилг а кхаьлла, тхьовсар догдоахаш жеррахьа Iовижар из, цхьабакъда, вижачул тIехьагIа а цу дешах цхьацца хIамаш дагаухаш, наб ца кхеташ дукха ха яьккхар.

Пенах хьалъуллача доккхача сахьато иттаза зов аьлар. Из ха яларга хьежаш иллача санна, цIаьхха хьал а гIетта, барзкъа тIа а дийха, ши колошк юхье а елла, ший сийна зипа плащ белажах а кхелла, кий а тиллаийтIа араваьлар Оарцхо.

Цкъа, кIезига корта оагIора баькхка, беттага а хьежа, цу бIаьстан бийсан а, шийна ма хов тоаденна латтача IаламанаI а хозалах Iаба воаллаш санна, дIа-хьа хьежаш латташ цхьа юкъ а яьккха, беша боалашта кIал доаллача гIанда дIатIа а ваха Iохайра из.

Биззаь хьакхийтта хьежача беттах дийнахьа мо бIаргагора, лай чоалпинсаш тIахьаьрцача санна, техача зизаша кIайяь латта боалий гаьнаш. Меллашха хьекхача цIенача фево шорттига, нанас бер хьастарах тарра, боча өгадора гаьний гайдолгаш. Беш дIакхоачалуча гIолла додача хи тоатолго ду таташ шаьра хьахозар.

Хийн цIин мо мара, вIаши тардала йиш йолаш дацар хIанз укх сахьате Iалам чу этта сатеми, ше даьр уйла йоацаш дича санна хеташ, Оарцхой хьувза сан. Цу диъсаьна кахьато ше футтар веш санна а хеташ, духьал дера цунна доккхийча алапашца яздаь клуба хьалхашка хьалтеча доалла каьхат, юха а сецаш, из дешаш боахка нах. «Вай школе берашта хьехаш ткъаь вурийтта шу даькхха пенсе тIа вода вай веза Махьиев Оарцхо накъа вакхха клубе вIашагIкхет апрель бетта пхийттлагIча дийнахь сайрийна ялх сахьат даьлча».

«Вай веза Оарцхо! — шийна из бакъдолга ховшшехь а, хIаьта а бегдоаккхача хьисапе аьлар цо уж дешаш ши-шийца. — Школера болх дIа а кхесса вада воалла... веза Оарцхо. Ванах, къора хинна волтеш со ер дерригa а вIаштIехьдоаккхаш лелача хана-.. Фу дергда, хIанз хургдар хинна ма даьннадий укхох».

Иоккхача юрта нагахьа саг вац цхьан хана Оарцхос ца хьехаш. Массаза а цун сий деш, из лоархIаш, юрта а наха а цунгара даьннача берката хамбеш ба юртахой. Цхьабакъда, укх тIехьларча хана из гIулакх хувцаделча санна хеталора Оарцхойна. Водаш-воагIаш духьал кхийттача саго «Iуйра дика», «сайра дика» йийца «сан-сан бера, хьалха Iайха тхона тийннача тайпара, хьай хьаькъал дIа ца луш юстара вала гIерт хьо», яхаш, шийца бехкаш доахаш санна хеталора цунна.

ВагIачара хьал а гIетта, сатеде воаллаш санна, беша кIал гIолла хи тоатолг долча оагIорахьа дIаволавелар из. Цхьаккха хIаманна сагота доацаш, кортамукъа, бетто сийрда а доахаш додача хи тоатолга бIарахьежаш латташ цхьа юкъ а яьккха, юха а вена ше ваьгIача гIанда тIа Iохайра. ДIахо а ший уйлаш йора цо.

«Шераш-м дIадахад,—йоахар цун дего.— Хьалха санна атта-м дац. Оатто... Атта хиннадац 1942 шера Сталинграде... ка ца агаш цига дIаваьннача Султана,— къамарга шод эттар Оарцхойна. Уйла дIахо яхар.— 1945 шера, толам баьннача дийнахьа, Берлине вийнача Iийсайна... Иштта кхы дуккхача эзарнешта... ДадаттIа цун даьлаI, ма атта а хиннадац-кха! ХIаьта а, мелла хала дале а, мехка, наха, вахара, из иштта эшаш хиларах даьд цар из... Къонахчал да! Ишта валар—валар дац.

«Ха-м дIаяхай,—уйла йора Оарцхос дIаха а,— хIаьта а дегIа могаш ва, хьаькъала телхавац. ТIаккха фуд ер? Фу аргда наха? «Пенсе тIа а ваха болх битар Оарцхос». Ишта аргда. Духхьала хьа-м ца ала мег — дагахь аргда».

Из тайпа хIама ше даьдий тохкаш цо дагалаьцар бера хана денз хIанз кховзткъара валлацца ше леладаь гIулакхаш. ЦаI шоллагIчунца хувцалуш, цунна духьала даьккар цу гIулакхий юкъ-юкъера сурташ.

...Сангала сийна цIи яьга, догIанха даша пхорч дийлха, дохк санна, молха бикъа кIур лаьтта из бирса 1919-гIа шу. Нанас ваь-воша санна, хIара гIалгIачун дег тIа вижаьча Сергочун — цу лоаман лаьчан зIамигача сагаца Оарцхойца, бIаргаш тIара морх айъеш, дуне сийрда доаккхаш хинна къамаьлаш, Деникина гIаьрел тенна уж тIоза денош.

Каьхат-мотт ховш нагахьа саг воацача мехка, баьдеча бус аргIанца сегалу электрически лампаш санна, Советски Iаьдало школаш хьайийла шераш. Ткъаь кхоъ шу даьнна Оарцхо — хьехархо. Берашта бечул дукхагIа хьехам цар даьшта-ноаношта а беш, ше ваьча ший юрта юхьанца хьайийлача школе дIаболабаь болх. Алпех дешаш, дешаех къамаьлаш вIашагIдетта а Iомадеш, денгара денга кердача лагIа тIа доахаш, деррига дуне бIаргагургдолча лакхаленга а диге, цу ше хьийхача берий ткъамаш чIоагIденначул тIехьагIа, уж кердача хозаленашка дIахо дигийта тешамерча наьха доалахьа дIа а луш, шийца, хьалха санна, дешарах цхьаккха хIама ца ховш дола кагий бераш хьа а эцаш даькхха ер ткъаь вурийтта шу. Эггара хьамсарагIа йола ший дега чIегилгаш берий ховхача дегаех дIа а хетташ болх беш даьхача цу шерашкахь ма дукха хиннад-кха, наьна сибат санна, даиман дагалаттаргдола тоамаш! КIезига хиннадац бохамаш а. Юрташка классови тIемаш сихденнача шерашкахь, хIара саьнгара тIахьежаеча кулакий топо шек ца воаккхаш, иразерча вахарга бода никъ сийрдабоахаш, эггара хьалхарча юхьиге лаьтта ханаш.

1941 шу. ДIайха ахка. Цу хозача маьлха дийнахьа ерригача Даьхенна тIаоллаенна из баьде морх. Дорх беннача наьха хьажа-юкъе йитта шодамаш, вIашкатийIаь мочхалаш, даьрденнача лома санна, доагаш хьийжа бIаргаш. Еррига уйла, деррига низ тIа а бахийта, лира моастагIа хIалак ве, цо хьоадаь зулам цун ший кертах дахийта гIайтта советски турпалаш, Даьхен хьунаш, лоамаш, шаьра аренаш, хиш. Цу хьалхарча деношка тIем тIа ваха шаккха воI — Султани Iийсаи. Цул тIехьагIа, цхьа шу доаллашехь а, да ше а... ТIем тIа водача дийнахьа, бIаргаш декъа доллашехь а, цIен тIа цхьаь юсача цIен-наьна увзаденна бордаш, дийлха дог... МоастагIчун карагIа хала човнаш а хинна Украина мехка аллийсача хана ги а делла лайла гIолла гIалгIачун деза degI текхадаь эрсий йоI Маша... Госпиталь... Юха а школа, бераш...

Дукха хIамаш духьал даьккар цу бус боалашта кIал вагIача хана Оарцхойна.

Коммунистически кхетам болаш къона тIехье хьалкхеелга къаьстта доккха маIан долаш долча хана мишта хургда degIа могаш а цу гIулакха шийгара дала дукха беркат долаш а вола саг долла хIама дита а дитаь юстара валар? Ше хьабенача сийрдача наькъ тIа Iатта ергйолаш, нийса доацаш хийтар цунна из хIанз.

Беттала бийса, шийла седкъий, тар кхийтача санна соцаденна латта Iалам мара, цхьаккха саг теш воацаш, ший дегага хьатта соцадир цо ше дергдар. Цул тIехьагIа, дуккхача хана денз сатем боабеш дагалаьтта хIама кхоачаш хилча санна, са а тийна, гIетта чувахар Оарцхо.

Хьакхаьчар апрель бетта пхийттлагIа ди. Сийленца болх беш дуккха ха а яьккха пенсе тIа вода саг накъа воаккхаш деш дар массанена а довзаш да: собрани, моаршалаш хетташ, хеставеш, бовзараша-безараша ду къамаьлаш, совгIаташ, детта тIоараш. Иштта хилар укхаза а. Зал йиззa багIача наха бIара а хьежаш, наха шийха деча модз мо мерзача къамаьлашка ла а дувгIаш президиуме вагIар Оарцхо. Иштта наха накъавоалаш ше вахарах воккхий а веш, ше дергдолча къамаьла уйла е гIерташ Оарцхо вагIача хана, юха а йист хилар собране председатель:

— ХIанз дош да республика Лакхехьарча Совета Президиума председателa...

ГIетта трибунана дIатIа а ваха, цо Iодийшар: «СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Ваь кховзткъа шу даларца дийзза, къона тIехье коммунистически уйланца хьалкхееш дуккхача шерашкахь цо школе баьча балхах паччахьалкхенна а советски халкъа а доккха беркат далар белгал а доаккхаш Махьиев Iаьлий Оарцхойна Ленина орден лойла...»

ДIахордар техача тIоараша хьахазийтанзар.

Кулг а лаьца, ловца а баькхха, цо Оарцхойга дIаелар цхьа хоза йиъсаьна кIопилги орденски книжкен. Басилгаш тIа гIолла текхаь Io а бена, Оарцхой кIайча мекхаш тIа, жовхьара буртилгаш санна, къаьгар ши хи тIадам. Деррига ший са, деррига ший вахар цу зIамигача йиъсаьна кIопилга чу доаллаш санна хетар Оарцхойна. Зале тIоараш деттар...

Республикерча а районерча а организацешкара, доттагIашкара, бовзача-безача нахагара яьхка моаршалий зIанараш ешача хана, кIезига саматта а дена, зале багIача нахага хьежаш вар Оарцхо. Шийна эггара дезагIа долча укх дийнахьа уж нах гIозбаьнна, дегаш делаш хиларах кхы а дукхагIа Iоткъам хулар Оарцхойна болх бита дагахь ше хьовзадаьча гIулакхах.

ТIехьара а дош делар Оарцхойна. Гlозбаьнна залера хьахьежаш багIача нахага, уж бераш долча хана ишта яха Iомаваларах дари а хац, е вохарах дари а хац, эггара хьалха «Бераш» йиккхар цунга. ТIаккха, цхьан юккъа сецаь а лаьтта:

— ДоттагIий! Фу аргда аз... Са деррига вахар ер ди да... Аз даь доккха хIама доацашехь а, айса хьийга къа бIаргадайнача партена, Советий Iаьдала дег тIара баркал оал аз,— аьлар цо наьхха тIа кулг а дилла, ший кIайбенна корта кIезига Iочу а лостабаь. — Аз царех эшшача тайпара нах барга дог а доахаш, сох теша а тешаш, шоашта дукха деза шоай бераш сайца деша ахийтача даьшта-ноаношта баркал оал аз... Баркал шоана!.. Гlоза дахалда шо! Школера болх бутаргбац аз... Берашта хьехаргда дIахо а...

Из тIехьара дош Оарцхос аьлча, деррига клуба пенаш агаш, кхыметтел президиума хьалхашка истола тIа латтача графинкага а зов йиккхача санна хеталуш, селла чIоагIа тIоараш техар наха.

Царна массанена а дийзар дар из.

СЕРДАЛО
3-гIа оагI. 7 май, 1961 шу.

Доазол дехьара

ПАРИЖЕ ВИЙХАВ ЮРИЙ ГАГАРИН

ПАРИЖ, 4 май. (ТАСС). Париже 24-гIа авиационни выставка вIашагIъелларашa 27 мае хьаелларгIойлча цу выставке вола аьнна хьийхав дунен тIа эггара хьалхара космонавт майор Ю. А. Гагарин.

КУБАНА ДУХЬАЛАРА ПРОВОКАЦЕШ СОЦАШ ЯЦ

ГАВАНА, 4 май. (ТАСС). «Революсьон» яхача газета корреспондента Гуантанамо яхача городера хоам бу цигарча американски тIема-форда базера гIулакхаш укх тIеххьарча деношка чIоагIа сихденнад яхаш. Базе хьатIаухаш да керда тIема кемаши самолеташ. Дукха ха йоаццаш цига кхаьчад фордацара десанташ йоссаеш дола 35 катер тIа а латташ дола транспортни кема.

Американски базе 1-гIча мае терзаш а кхувсаш, маневраш яьй.

РУМЫНЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ 40 ШУ ДОАЛАШ

БУХАРЕСТ, 5 май. (ТАСС). Къахьегама хьинар а политически кхетам а чIоагIа лакхбена жийчлу Румыноки Халкъа Республика къахьегамхой 8-тIа май—Румыне Коммунистически парти хьахинна 40 шу дизар дезде. Цу дезача ден сийна социалистически яхь а лаьца, къахьегамхоша доахача толамех язду хIара денна газеташа.

Румыне Коммунистически парте сий долаш, денал долаш дIаяха ха ювцаш къонача болхлошца, студенташца, эскархошца, деша багIарашца вIашагIбетталу Румыне болхлой боламцара ветеранаш, литературни сайренаши беседаши ю.

КНР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства яь заявлени

ПЕКИН, 4 май. (ТАСС). С-47 яхача тайпах йола Америке хьаяь, Фума Носавана-Бун Ума мятежни клика доалахьара самолет 1961 шера 2 мае Юньнан яхача провинцена тIера Китай фецара доазув а хоаддаь чуяьннай. Цунца дувзаденна Китайски Халкъа Республика кхыча мехкашкарча гIулакхий министерства протест яьй. Из гIулакх, йоах яхьийтача протеста тIа, цхьаккха дича а цаховш хиннарг лархIа йиш йолаш а дац, Лаоса духьала США бокъонца гуччахьа тIема интервенци кийчъеш йолчеи Лаосе граждански тIом шербе дага йолчеи хана китайски правительства цIенхаштта уйла ца еш диса йиш йолаш а дац. Сов чехка уж тайпа гIулакхаш соцаде деза Носавана-Бум Ума мятежни клико, йоах тIеххьара протеста тIа, ца соцадойя царех доалача зуламашта хьалхара жоп дала дезаргда цун.

Юха а хьайнаб ультраколониалисташ

ПАРИЖ, 4 май. (ТАСС). Укх тIехкьарча деношка Алжирера хьал чIоагIа кхохкадаларах хоам бу Парижерча кепайоазоно. Алжире болча обозревателашеи журналисташеи яхачох городера хьал цIенхаштта кхохкаденнад.

«Пари-жур» яхача газета специальни корреспондента Алжирера беча хоамах селхан сарахьа денз город еррига а арахьарча дуненах хоадань я; французски эскара йоккхача подразделенеша го баьб Алжира, керттера а стратетически боккха лоархIам бола а перекресткаши магистралеши дIалийцай; города улицашка а майданашка а хадданза чIоагIа тIема ха латт, бахача нахаи автомашинаштеи чу а хьежаш; французски эскараша яьча баррикадаша городера араволла дуккха моттигаш дIакъайлай.

Ультраколониалисташа леладу гIулакхаш мелденнадац мятежникаш ийшачули дуккхача наха чухьежилга сецачули тIехьагIа а. Бакъда, моттигера Іаьдала распоряженех наха хIанз а чухьеж. Селхан сарахьа Алжира европейцаш бахача даькъа тIа ультраколониалистий къайлагIарча тIема организаце массавар духьал вала тIахьехаш йола листовкаш кхайсаяр. Цар тIа йоах: «еррригача территоре тIа массане юкъара забастовка е; герз юха ма ле; йоккха йоаца отрядаш еш юхавIашагIкхета; шоаш лаца венар ве; административни зданеш йоагае; зIамига а боккха а аьккхаш, хувцабеннараш боабе; пресса толха а е, цун складаш йоага а е; радиога ла ма дувгIа, цо карцдар а дувц, Іеха а ву. Партизански арми вIашагIтохаш я, довкъастаргда тIом бергба цо».

Алжире йоах, из «партизански арми» вIашагIтохаргIолча районе кхаьчав инарал Салан.

СТИВЕНСОНА ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 4 май. (ТАСС). Шоаш беш бола болх ООН-аца бувзабенна йолча дуккхача американски кхама организацеша Нью-Йорке оттадьча шун тIа ше къамаьл деш ООН-ерча американски делегацена керте латтача Эдлай Стивенсона аьлар, вIашагIкхийттача Къамий Организаце вIашагIкхийттача Штаташта духьала бараш «тIехь-тIехьа дукхагIа хургба». Ассошиэйтед Пресса корреспондента беча хоамах, Стивенсона Іахо аьлар, хIанз, нийоса ахаш хIана бац аьнна бола ООН членащ азиатскии африканскии мехкаш долча хана, «Малхбузен кхы Іахо совле лелае езаргьяц... Кхераме ханаш я цхьатIаэттараш, хIана аьлча хьаотташ латт доккхагIа дола дунен низаш Малхбузехьа а хургдоацаш, Малхбоалентахьа дargдола ха».

Раска пресс-конференци

ВАШИНГТОН, 5 май. **ТАСС корреспондент В. Вашедченкос** хоам бу:

Селхан хиннача пресс-конференце США паччахьалкхен секретара Д. Раска аьлар, Къулбехьен Вьетнама дукхагIа американски тIема новкъостал де соцам чIоагIа раьза хинна тIаийцар дерригача советски халкъо. Мехка городашкеи юрташкеи шерра яьржай съезда сийна къахьегамхоша лаьца социалистически яхь, дог гIоздаьнна бу наха болх. Къахьегама керда коталонаш яьха, парте XXII-ча съезда накъа баха хьинаре болх беш ба вай республика къахьегамхой а.

Деррига халкъ ССКП XXII-ча съездага кийчлуча хана доккхий декхараш хьалхашка увтт республика культураи искусстваи болхлошта. Вай турпала къахьегама, советски халкъо даьча доккхача гIулакхий сий лакхдеш творчески толамаш дахарца съезд гулъяра исторически гIулакх белгалдаккха деза цар.

Ваха мавоагIаре Советски Союза Коммунистически парте съезда накъа вахар культурни учрежденей хIара болхлочун сийлахь декхар а хинна дIаэттад.

ССКП съезда хетаяь тематически сайренаш, къамаьл деш увтталу журналаш хиннад, вIашагIбеттабеннаб дворецашкеи клубашкеи. Масала, В. И. Ленина цIерахча культура Двореце «ССКП XXII-ча съезда баха мабоагIара накъа баха кийчлу Сталински района къахьегамхой» яхача тIемах яь коммунистически къахьегама бригадай сайре хилар. «Халкъеи партеи барт цаI ба» яхача темах йола рационализаторийн изобретателийн сайре хилар Кирова цIерахча культура ЦIагIа.

Культура учрежденеш дукхагIа терко е яьннай юрта боахамеи промышленностеи дикагIча болхлой опыт дуккхача нахага дIайовзийтара. Дуккхача районашка 20-нега кхаччалца хуллаш сайренаш хиннай. Юрта боахама дикагIа болча болхлошца вIашагIкхеташ ШаьлА районе сайре яьча къамаьлаш дир М. Музыкаевасин А-С. Зармаевеи.

Юрта боахама дикагIа бола болхлой хестабеш сайренаш хилар Сунженски, Урус-Мартановски, Саьсана районий дуккхача культура цIеношкеи клубашкеи. Наьсарен района культура ЦIагIа «ССКП XXII-ча съезда накъа долхаш» яха сайре хиннача ший опыт ювцаш къамаьл дир цIи хезача хьажкIаш лелаерхочо З. Кусиевас. «Дикача гIулакхий журнал» оттадаьд цу районе. Цу тIа дувц ССКП ЦК январски Пленума материалаш дIайовзийташ клубашеи библиотекашеи беча балха опытах. Республика районийн городийн дуккхача клубашка, культура цIеношка, цIеча уголокашка да ССКП XXII-ча сезда накъа баха къахьегамхоша тIаийцача декхарех дола плакаташи стендаши.

Сунженски района «Победа» яхача колхоза клубеи «Сунжанефтеи» 1961 шера колхозхошеи болхлошеи тIаийца декхараш гургдолча хьалтехад, дикагIча болхлой балха итогаш гойт. Декхараш тIадола «ССКП XXII-ча съезда накъа долхаш» яха стендаши плакаташи да Пролетбата цIерахча, химикий, «Красный молот» завода культура цIеношка. Съезда накъа дахара хетаяь сайренаш а яьй цига.

Съезда материалаш дIайовзийташ дика болх бу республика библиотекаша. Республикански библиотеке, районийн юртийн дукхагIча библиотекашка «ССКП XXII-ча съезда накъа долхаш» яха книжкай выставкаш, газетех хьаяьхача материалий папкаш, альбомаш, картотекаш кийчъяьй, ССКП ЦК январски Пленума материалех лекцеши беседаши яьй, читательски конференцеш хиннай.

Шелковской района библиотеке Кирова цIерахча колхозе «ХьажкIаш йоккхача тороний культура я» яха читательски конференци яьй. Каргалински, Сунженски, Шаьла районий библиотекаша кийчъю Полякова «Керда Калиновка» яхача книжкаш йола читательски конференцеш. Сунженски района библиотеко дувца кийчду «Мишта дукхагIа йоаккхаргья» яха А. П. Бегучева книжка.

Первомайски района библиотеко «Тха маякаш» яха альбом кийчдаьд. 1961 шера хIара дезалга книжка дIакхачийта декхар тIаийцад Сунженски района библиотекаша.

1961 шера республике эггара хьалха юрта боахама дола хьехамаш ду халкъа ши университет йиллай Сунженскии Грозненскии районашка. «Юрта боахам дIахо а лакхбара Коммунистически парте ю йоакхо» яха республикански кинофестиваль я хIанз чакхйоаккхаш. Республикански краеведчески музейс 34 щитах латта дIа-юха кхухьа кхоъ выставка кийчъяьй. Цар тIа хьахьекхад республике дикагIча колхозаштеи совхозаштеи карагIдаьннараш, юрта боахама дикагIча болхлой опыт, ССКП XXII-ча съезда сийна шоаш тIаийца декхараш юрта къахьегамхоша кхоачашду.

Къаьстта кепа теха араяьккхай «Тха маякаш» яха библиотечка, юрта дикагIча къахьегамхоех дола 3000 экземпляр йола 8 плакат. Библиотечкашкеи плакаташкеи ювц хьажкIаш лелаерий Музыкаева Маликай, Кусиева Зайдата, А-С. Зармаева, Сунженски района «Победа» яхача колхоза, доярка Арсемикова Марета, жа Іун Эсмухамбетов Наурде, кхыбарий опыт.

Культура дикагIча цIеношка плакатех пайда а эцаш, «Нохч-ГIалгIайчен маякаш» яха выставкаш кийчъяьй, фермийн бригадийн ЦIеча уголокашка плакаташ дахьийтад.

«Сен тIехь къовсам лоаттабу колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша 1961 шера» яхача плакатий макеташ яьй юрта боахама Министерствас.

Культура профсоюзни учрежденеша дукхагIа ду юрта шефски новкъостал. Ленинеи Кировеи цIерахча культура Дворецаша, химикий, Пролетбата, «Красный молота» культура цIеноша, машиннаькъа болхлой клубо шоаш шефал цеча районашка 50 концерт оттадаьд, самодеятельни коллективаштта творчески новкъостал а даьд. 1961 шера агитбригадий болх тоабелар. Юрташкарча культура цIеношкеи клубашкеи 70 агитбригада вIашагIтехай. Фермашка, бригадашка, хоржамий участкашка 200 совгIа выступлени яьй цар. Грозне клубашка болх беш 4 агитбригада я, ер шу доладеннача хана денз 45 концерт оттадаьд цар.

Агитбригадий программашта дукхагIа юкъекхуьхь моттигера материалаш. Укх шера эггара хьалха театрализованни тематически выступленеш е йолаеннай агитбригадаш. Иштта йола агитбригадаш вIашагIтехай Урус-Мартановски, Шелковской районий культура цIеношка, Наурски района культура Калиновски ЦIагIа. Цар чIоагIа мотаеш ювц дикагIбарий опыт, кхоачамбоацарашта критика ю, юрта боахама продукцега мах дуьхьа дIабахара бахьанаш гучадоах, тунеядцаш воча оагIорахь бувц.

Городеи юртеи культурно-просветительни учрежденеша дукхагIа теркам тIабохийт художественни самодеятельность дегIайоалаяра.

Республике телевидене гIолла дIахьувкх юртара художественни самодеятельность.

1960 шерарчул дикагIа яр 1961 шера хинна художественни самодеятельноста республикански смотр. Цун репертуар тайп-тайпара а йоккхагIа а яр. Къаьстта белгалдаккха деза дуккхача коллективашка районий къахьегамхой сий деш иллеш частушкаши яьха хилар.

Цхьабакъда, Надтеречни, Ачхой-Мартановски, Грозненски районий культура цхьайолча учрежденей цIенхаштта кхоачамбоацараш да. Надтеречни района клубашеи библиотекашеи соахка а санна мела бу болх. Района культура ЦIен агитбригада юрташка яха хиннаяц, хIаьта юрташкарча клубай шоай агитбригадаш яц. Гойтара агитаци ССКП XXII-ча съезда сийна лелаеча яьхьа йолча кердача материалашца хьалйиэзаяц. Ачхой-Мартановски района Шашан-Юртара библиотека каст-каста дIакъайла хул, болх геттара мела а бу, хIаьта СаьмуIашка клуб яц, наха юкъе бу культурни болх тесса битаб цига. Иштта этта гIулакх эгара хьалха дашха доагIа райисполкомаша, партийни организацеша, культура отделаша культура учрежденей балха йоахо ца еш хиларца. ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачаш а еш, партийнии советскии органаша, культура Министерства тоабе беза культура учрежденей болх, ССКП XXII-ча съезда даха мадоагIара накъа гIоргдолаш, культурни балха еррригача формех пайда эца беза.

Х. КУРКИЕВА,
ССКП обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

Киноболхлой кустовой совещани хиннай

Дукха ха йоаццаш Сунженски района культура ЦIагIа Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Первомайски, Наьсарен районашкарча киноболхлойн клубай заведующейн кустовой совещани хиннай.

Совещане уж гулбеннабар шоай болх бувца а хIаьта дIахо йодача хана болх тоабергбола наькъаш белгалдаха а. Укх шера дIаяхача кварталах паччахьалкхен план кхоачашъяра хьакъехьара къамаьлаш дир районий культура отделий заведующеша. Балха юкъера кхоачамбоацараш дувцаш а уж юкъера сихагIа дIадоахаргдола наькъаш дувцаш а совещане къамаьлаш дир Нохч-ГIалгIай культура министра заместителя Н. Поднебенне кинофикаце отдела керттерча бухгалтера нов. Лапченкос, кинопроката контора управляюще нов. Нагапетяна. Совещане гулбеннараша 20-ча декабре кхачалехьа шера йола план кхоачашъе социалистически декхар тIаийцад.

У. АБАДИЕВ.

Пайданера лекци

Дукха ха йоаццаш «Назрановский» совхоза Яндрерча отделе сомий бешамаш лелаеча бригаде «Граждански тIом лаьттача 1918—1920 шерашка Нохч-ГIалгIайчен наха леладаь гIулакхаш» яхача темах лекци йийшар республикански краеведчески музея болхлочо нов. Маргошвиле. Цу дика чулоацам болча лекцега ладувгIаш еррига бригада яр, бригадир Даурбеков Іази шоашца а волаш.

Нов. Маргошвиле дийцар Нохч-ГIалгIайчен къамаша, цIи хезача революционерашта Ф. Гикалона, С. Орджоникидзена, А. Шериповна, и. кх. тIехьа а этта, даь майра тIемаши яькхха йоккха исторически коталои.

Шийга тийннача хаттарашта дика чулоацам бола жопаш тийлар лекторо.

Дика лекци ешарах хьаьша доккха баркал а аьлар, каст-каста шоайцига ахар а дийхар болхлоша.

М. МОГУШКОВ.

Апрель бетта 30-ча дийнахьа Грозне Ленински кольцо яхачара яьнна Новые Алды яхача поселке кхаччалца № 5 йолча маршрутах биллача кердача новкъа хIара 9 минут массаза яла трамваеш аха йолаелар. Из керда никъ хьабеллара хьакъехьа къахьегамхой митинг хилар цига.

Сурта тIа: трамвая керда никъ хьабеллара хетаяь митинг. Къамаьл деш ва керда никъ биллача № 131 йолча гIишлошъяра-монтажнн поезда начальник А. А. Курочкин.

В. Юнцевича сурт.

Тахан радио ди да

Хьехам балара боккха низ ба радио

Вай сийлахь-воккхача дай-мехкахочо Александр Степанович Попова радио хьаеллара сийна оттадаь радио Ди хIара шера белгалдоах советски халкъо. Кховзткъа шу совгIа ха дIаяьннай цу хана денз, хIаьта сага вахара массадолча доакъошта юкъеяхай радио.

«Каьхат доацеи» «юкъе юкъ йоацеи» газет яьхад В. И. Ленина радиох, вай мехка йоккха тIехьале йолаш из хургхилар хьа а хьокхаш.

Космос караерзаеча советски халкъо йоккха котало яьккхача а ший мехках, цун доккхийча толамех доккхал деш, коммунизм хьалъяра йолча йоккхийча торонаша бIу болийта долаш ССКП XXII-ча съезда из накъа додача а—цу дикача хана белгалдоаккх советски халкъо укх шера радио Ди.

Нагахьа цIа дац радио йоацаш. XIанз СССР-е болх беш 30 миллион гаргга радиоточка ба. Цул совнагIа, дукха нах ба радиоприемникаш йолаш. Алхха укх тIехьарча шерашка 25 миллионал совгIа радиоприемник йийцай наха. Берригача мехка чакхйоалаш латт радиофикаци, шерра яржаш йоагIа телевидени. Советски Союзера телезрителаш хIара денна юкъера лаьрхIача 20—25 эзар саг тIакхет. 75 миллион саг гаргга нах бахаш йола моттиг чулоац хIанз телевизионни вещане.

КIезига дегIаеная радиои телевидении Нохч-ГIалгIай мехка а. Эггара хьалхагIа Грознера передачаш йолаенна 30 шу совгIа ха я. Цу хана городашкен юрташкеи 100 гаргга радиоточка мара бацар. XIанз дукха хIама ца эшаш 80 эзар ба уж. Алхха дIадахача цхьан шера 4000 совгIа радиоточка тIакхийтар. Радиоприемникаши телевизораши 50 эзарнега кхоачаш дуккхагIа хилар. Республике болх беш я РВ-23 яха а ультракоротковолнови а радиостанцеш, телевизионни центр.

Вай республика культурни вахара юкъе доккха хIама дар дIадахача шера Грозненски телевизионни центр болх бе йолаялийтар. Грозненски телецентрера еча передачашка хьеж городе баха нах хьийжа ца Іеш, Нохч-ГIалгIайчен юрта районашкареи лоалахарча республикашкареи къахьегамхой а. Кьилбаседа Кавказе эггара йоккхагIа ярех цаI я Грозненски телецентр.

Телевидене студера коллектив дуккхагIча даькъе кънонча болхлоех вIашагIтеха я. Чоалханера телеаппаратура цар Іомаярга хьежжа, передачаш листагIа а дуккхагIа а хургья. Масала, іоххьанца кIиранна 3-зза мара болх бацар студе, хIаьта хIанз кIиранна 6-зза хул уж хIара хулаш эрсийн, нохчийн, гIалгIайн меттала кхоккха сахьатан ах-ах сахьатан а хуьлаш. Лоалахарча телевизионни студей, радио, кино, театрий опыт хьа а Іомаеш, вещане формаш эргашагIа хилийта гIерт студе коллектив. XIара бетта цкъазза арахец студе «Шоана, кхалнах», «УнахцIено», «Къона ленинец», «Пропагандистеи агитатореи блокнот» яха журналаш. Телестуде производственни плана юкъе йоккха моттиг дIалоац музыкальни, берий передачаша, кинофильмаш хьокхаро. Деррига керда мел дола журналаш, Іилма-популярни кинофильмаш массаза а города кинотеатрашка хьокха долалуча ханна хьокх телестудера а.

ССКП Центральни Комитето къаьстта соцам баьб советски радиовещанни телевидении тоаяра хьакъехьа. Радиои телевидении болхлошта хьалхашка декхараш оттадаьд — передачаш идейно-политически, художественни, технически боарам чIоагIа лакхбе, наха юкъе беча массови балха толашагIа йола средташ уж хиларах тарра царех пайда дикагIа эца, дIахо къахьегама овсарле лакхъяраи технически прогресс дегIайоалаяраи, керда кхоачамаш гучадахараи дикагIа йола опыт йоаржаяраи, паччахьалкен, колхозий, рузкъа дIахо а кходараи уж тIаерзае. Цу тайппара деша рабкорий школа вIашагIъелаяр. Цига дешаш вар 50 гаргга къона болхло, гIулакхаш тIара нах, студенташ. Дешар чакхдаьннаучул тIехьагIа цига деша баьгIа дуккха бараш магнитофонаца болх бе Іомабелар.

Укх тIеххьарча хана цхьайолча районашка, заводашка, колхозашка дуккхагIа арадувла доладеннад радиогазеташ. Уж арахецараш штате йоаца редакцеш я. Къахьегамхошта чIоагIа дукха деза уж газеташ. КIиранна цкъа е шозза арадувл уж. Царца хул информацеш, цар ювц дикагIа йола опыт, Іилма-атеистически пропаганда дешаех йола статьяш, кхыяраш. Дика радиогазеташ арадувл Курчалоевски, Сунженски а кхыча а районашка.

Терко дуккхагIа ю комитето наьха сакхетам чу капитализмах юхедисача воча гIулакхашта духьала лоаттабева къовсама а атеистически пропаганда а дешашта. Нохчийн гIалгIайн вещане редакцеша арадоах «Шоана, кхалнах», «УнахцIено», «Школашка деша багIача кхалнаха долна новкъостала», «Лоаман кхалнаха» яха журналаш, дукха беседаш ю радио чу гIолла. XIанз, массанахьа а ССКП XXII-гIча съезда дика накъа бахар духьа шерра къовсам баьржача хана, Нохч-ГIалгIайчен радиоси телевиденен шоай передачашка дуккхагIа терко тIаухийт ССКП политика керттера проблемаш йоаржаяра, дикагIа дувц съезда хьалхара яхь миштаг лел, шерагIа йоаржаю толашагIа йола опыт.

С. ЛАГУТИН,
Нохч-ГIалгIай АССР радиовещанеи телевиденеи комитета председатель.

Радио—хIара цIагIа

1920 шера В. И. Ленина эггара хьалхара советски радиовещательни станци хьалъяра хьакъехьа баьча соцама кулг яздир, хIаьта 1922 шера 17 сентябре кIирандийнахьа хьалхара радиоконцерт делар цу станце.

Цу хана денз дукха зама яьннаяц, цхьабакъда, радиотехникеи радиовещанни дегIайоалаяра дешай вай партеи правительстваи чIоагIа йоаккхо ярах йиш хилар бувзам лоаттабара, радиовещанеи телевиденеи гIулакха радиох шерра пайда йийца ца Іеш, халкъа боахама дуккхача доакъошка а цунах пайда эца. Радиоэлектроникаш пайда эцара йола торонаш хIанз боарам боаццаш йоккхий я.

Прогрессивни мел дола адамаш гIоздаьнна да дунен тIа эгара хьалхарча советски сагага-космонавтага космосе ваха йиш хилийта долча вай Іилманна карагIдаьннача хIамаех, хIаьта цу гIулакха боккха лоархIам болаш хилар радиосредствеш.

Советски наха чIоагIа хьашт да радиои телевидении дIахо дегIаяр. Из хьахьоькх вай Нохч-ГIалгIай республике хIанз 80 эзар гаргга трансляционни радиоточка, 50 эзар совгIа радиоприемник, 5 эзар гаргга телевизор хиларо. Алхха дIадахача цхьан шера йиъ эзар совгIа радиоточка оттабаьб, бахача наха ийцай итт эзар совгIа радиоприемник, йиъ эзар гаргга телевизор.

Радио дукха сецаялийтай совхозий доалахьа йолча радиоузлаша. Цудухьа уж къахьегамхоша бакъахьа а летткъаяьй. Цар болх дIахо тоабар дуьхьа совхозий жара хинна шийтт радиоузел бувзама органашка дIаеннай.

Радиовещанеи телевиденеи средствашка нах дуккхагIа чулацийтар дуьхьа ер шу чакхдалалехьа жхы а 20 юрта радио чуяьхка, 6 эзар трансляционни радиоточка тIакхетийта, цу гIулакха 244 километр хургйола линии керда йиъ радиоузели хьалъе лаьрхIад.

XIанз хьалъяь яьнна а тохкамбеш а я ультракоротковолнови радиопередатчик. Цо беча балха новкъарле яц атмосфернии индустриальнии дуьхьаленаша. Еррригача республике мел баха нах а телевиденега хьежаргбола гIулакх вIаштIехьдоаккхаш латт.

Укх шера вай республиканна яйтаргIолаш я дIа-юха лела телевизионни станци, хIаьта цо торо хулийтаргья духьал заводера, промыслера, театрера, колхозера, стадионера актуальни передачаш е.

Телевизораш чу хьежаш болча наха дукхагIа тоам бар духьа укх деношка хьаелларгIолаш я специализированни телевизионни ателье.

Вай мехка радиофикацин телевидении дегIайоалаяра гIулакха партеи правительстваи оттадаьча доккхийча декхараша Нохч-ГIалгIай республикерча связисташкара дIадех радиовещанеи телевиденеи болх дIахо тоабара уж чIоагIа оарцагIбалга.

И. МЕЛЬНИЧЕНКО,
Нохч-ГIалгIай республикански бувзама управлене начальник.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.
Йоккха зал — **Евдокия.** Долалу: 10, 12, 2, 4.
№ 1 йола зIамига зал — **Евдокия.** Долалу: 8.30, 10.30.
№ 2 йола зIамига зал — берий сеанс — **Голубая стрела.** Долалу: 9, 11. **БIаьхача пена тIехьашка.** Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.
№ 3 йола зIамига зал — берий сеанс. **ДуIо баьраш.** Долалу: 9.15 11:15. **БIаьхача пена тIехьашка.** Долалу: 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15;

«Родина» яхача кинотеатре
Берий сеанс — **Де доацаш вайнар.** Долалу: 9. **Евдокия.** Долалу: 11.05, 1.10, 3.15, 5.20, 7.25, 9.25.
8-ча мая денз **«Юха а Іуйре я»**

№ 1 ЙОЛЧА БЕРИЙ МУЗЫКАЛЬНИ ШКОЛЕ 1961—1962 ДЕШАРА ШЕРА ДЕШАРХОЙ ДIАЭЦ:

1-ча классе укх специальностех деша:
чIондарг, альт, виолончель, контрабас, халкъа инструменташ (баян, домбра, балалайка, аккордеон), духовой инструменташ (флейта, кларнет, габой, труба, валторна, трамбон), ударни инструменташ.

ПОДГОТОВИТЕЛЬНИ КЛАССЕ ОТДЕЛЕНЕШКА:
фортепьяно, оркестрови, халкъа инструменташ (баян, домбра, балалайка, аккордеон).

I-ча КЛАССЕ ДIАЭЦ ЕР ХАНАШ ЙОЛА БЕРАШ:
а) чIондарг—7 шерагара 9 шерага кхаччалца;
б) альт, виолончель—7 шерагара 11 шерага кхаччалца;
в) халкъа инструменташ—9 шерагара 12 шерага кхаччалца;
г) духовой ударнии—10 шерагара 12 шерага кхаччалца.

ПОДГОТОВИТЕЛЬНИ КЛАССЕ ДIАЭЦ ЕР ХАНАШ ЙОЛА БЕРАШ:
а) фортепьяно — 6 шерагара 7 шерага кхаччалца;
б) альт, чIондарг, виолончель—6 шерагара 9 шерага кхаччалца;
в) халкъа инструменташ—8 шерагара 10 шерага кхаччалца;
г) духовой инструменташ—9 шерагара 11 шерага кхаччалца.

ЗАЯВЛЕНЕЦА ЕР ТАИПА ДОКУМЕНТАШ ХИЛА ДЕЗА:
1. Вахача моттигера справка;
2. Дарбай учрежденера справка;
3. Даьша-ноаноша эцача алапе хьакъехьара справка;
4. Метрически выписка копи.

Заявленеш дIаэц укх шера 10 мая денз 31 майга кхаччалца.
ДIачуэцаш хоатта испытанеш хул 1-ча июнера 10 июне кхаччалца.
Школа адрес: Анисимовски 9/ 43, тел. 2-32-52.
Дирекци.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕШ ССКП СЪЕЗДА НАКЪА ЙОЛХАШ

РЕДАКЦIЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретаре — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03073 Заказ № 2688